

บทที่ 8

การเรียบเรียงคำคู่ความ

การเรียบเรียงคำคู่ความนับได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญส่วนหนึ่งแทบจะกล่าวได้ว่าเป็นหัวใจของการว่าความก็ว่าได้ เพราะถ้าเรียบเรียงผิดพลาดโอกาสชนะคดีย่อมเลื่อนกลาง การเรียบเรียงคำคู่ความเป็นขั้นตอนที่ต่อจากการสอบสวนหาข้อเท็จจริง แล้วจึงนำเอาข้อเท็จจริงนั้นปรับเข้ากับหลักกฎหมาย เพื่อตั้งข้อหาหรือฐานความผิด ถ้าปรับถูกต้องโอกาสชนะคดีก็มีมากกว่าแพ้

ก) ความหมายของคำคู่ความ

“คำคู่ความ” ตามบทวิเคราะห์ศัพท์ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 1 (5) หมายความว่า “บรรดาคำฟ้อง คำให้การ หรือคำร้องทั้งหลายที่ยื่นต่อศาล เพื่อตั้งประเด็นระหว่างคู่ความ” เพราะฉะนั้นการเรียบเรียงคำคู่ความย่อมหมายถึงการเรียบเรียงคำฟ้อง คำให้การหรือเรียบเรียงคำร้องทั้งหลายที่จะนำยื่นต่อศาลเพื่อตั้งประเด็นระหว่างคู่ความนั่นเอง แต่ในระดับชั้นปริญญาตรีนี้คงมุ่งหมายเฉพาะหลักเบื้องต้นในการเรียบเรียงคำคู่ความที่เน้นเฉพาะคำฟ้อง คำให้การ และคำร้องที่เป็นพื้นฐานในการจะนำไปฝึกฝนและหาประสบการณ์ เพื่อประกอบวิชาชีพในโอกาสที่สำเร็จการศึกษาแล้ว ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงใคร่จะเรียนทำความเข้าใจกับนักศึกษาเสียก่อนว่าลัทธิการศึกษาแต่เฉพาะในชั้นเรียนนั้นหาเพียงพอในการจะนำไปประกอบวิชาชีพอย่างแท้จริงไม่ นักศึกษาที่มุ่งหมายจะประกอบวิชาชีพการว่าความโดยเฉพาะอาชีพทนายความมีหน้าที่จะต้องฝึกฝนตลอดจนหาความรู้และประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมและผู้รู้ทั้งหลายเพิ่มเติมอีกมาก วิชาการจากชั้นเรียนเป็นเพียงข้อแนะนำเบื้องต้นที่จะนำไปต่อเนื่องกับประสบการณ์ในอนาคต การเริ่มต้นที่ดี ศึกษาอย่างจริงจังจะก่อให้เกิดผลที่ดีในภาคหน้าสมดังสุภาษิตที่ว่า การเริ่มต้นที่ดีเท่ากับเสร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง

ดังที่กล่าวไว้แล้วว่าการเรียบเรียงคำคู่ความ มุ่งหมายจะเน้นเฉพาะการเรียบเรียง คำฟ้อง, คำให้การ, คำร้อง ฯลฯ ในบรรดาคำฟ้อง, คำให้การ ก็ยังแบ่งออกได้เป็นคำฟ้อง หรือคำให้การหรือคำร้อง ในคดีแพ่ง, คดีอาญา คดีล้มละลาย ฯลฯ แต่ในหนังสือเล่มนี้มุ่งหมายเน้นเฉพาะหัวข้อเรื่องใหญ่ ๆ คือ การเรียบเรียงคำฟ้องเฉพาะคดีแพ่ง, คดีอาญา, คำให้การในคดีแพ่ง, คดีอาญาส่วนในคดีอื่น ๆ เช่น ในคดีล้มละลาย ฯลฯ จะเว้นไว้ไม่กล่าวถึง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง แต่อย่างไรก็ตาม นักศึกษาสามารถนำหลักเกณฑ์การเรียบเรียงทั้งหลายที่ศึกษามาไปประยุกต์ใช้กับข้อเท็จจริง และหลักกฎหมายได้โดยไม่ยาก ส่วนการเรียบเรียงคำร้องคงมุ่งหมายเน้นในเรื่องที่เกี่ยวข้อง และเกิดขึ้นบ่อย ๆ ในชีวิตประจำวันเท่านั้น

ตอนที่ 1

การเรียบเรียงคำฟ้องในคดีอาญา

ปัญหาเริ่มแรกก็คือว่าจะเรียบเรียงหรือเขียนคำฟ้องอย่างไรจึงจะเป็นคำฟ้องที่สมบูรณ์ คำฟ้องที่ถูกต้องตามกฎหมายและถือว่าเป็นคำฟ้องที่สมบูรณ์จะมีลักษณะประการใด นั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติไว้ในมาตรา 158 ดังนี้ -

“ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือ และมี

- (1) ชื่อศาลและวันเดือนปี
- (2) คดีระหว่างผู้ใดโจทก์ ผู้ใดจำเลย และฐานความผิด
- (3) ตำแหน่งพนักงานอัยการผู้เป็นโจทก์ ถ้าราษฎรเป็นโจทก์ให้ใส่ชื่อตัว นามสกุล อายุ ที่อยู่ ชาติและบังคับ
- (4) ชื่อตัว นามสกุล ที่อยู่ ชาติและบังคับของจำเลย
- (5) การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับ เวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้น ๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควร เท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี
- (6) อ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด
- (7) ลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียนหรือพิมพ์ฟ้อง”

จากมาตรา 158 พอสรุปได้สาระสำคัญว่าคำฟ้องต้องประกอบด้วยหลักการใหญ่ ๆ 2 ประการ กล่าวคือ

- ก) คำฟ้องต้องทำเป็นหนังสือ
  - ข) คำฟ้องต้องมีข้อความและมีรายการตามที่ระบุไว้ใน (1) - (7)
- ก) คำฟ้องต้องทำเป็นหนังสือ

มาตรา 158 กำหนดหลักเกณฑ์ของคำฟ้องไว้ว่าต้องทำเป็นหนังสือ เพราะฉะนั้น คำฟ้องในคดีอาญาจึงต้องเป็นหนังสือจะฟ้องด้วยวาจาไม่ได้ แต่หลักเกณฑ์นี้เป็นหลักโดยทั่วไป ของมาตรา 158 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถ้ามีกฎหมายเฉพาะเรื่อง บัญญัติให้คำฟ้องสามารถทำด้วยวาจาได้ ในการทำคำฟ้องเกี่ยวเฉพาะเรื่องนั้นก็ย่อมเป็น ไปตามกฎหมายเฉพาะกรณี ตัวอย่าง เช่น การฟ้องคดีอาญาซึ่งอยู่ในอำนาจศาลแขวงที่ จะพิจารณาพิพากษาได้ ผู้เสียหายจะฟ้องด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือก็ได้ ดังนั้นการฟ้องคดีอาญา ซึ่งอยู่ในอำนาจศาลแขวงไม่จำเป็นต้องทำเป็นหนังสือก็ได้ ทั้งนี้ เพราะพระราชบัญญัติจัดตั้ง

ศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 ได้บัญญัติให้อำนาจทำได้ ดังปรากฏในมาตรา 19 ดังนี้

“มาตรา 19 ในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงที่จะพิจารณาพิพากษาได้ ผู้เสียหาย หรือพนักงานอัยการจะฟ้องด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือก็ได้ แต่ถ้าจำเลยร้องขอหรือศาลเห็นสมควรจะสั่งให้ฟ้องเป็นหนังสือก็ได้

การฟ้องด้วยวาจานั้น ให้โจทก์แจ้งต่อศาลถึงชื่อโจทก์ ชื่อ ที่อยู่และสัญชาติของจำเลย ฐานความผิด การกระทำที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริง และรายละเอียดเกี่ยวกับเวลา สถานที่ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องพอสมควร เท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี และ มาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่า การกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด

จำเลยจะให้การด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือก็ได้

ในกรณีที่ฟ้องหรือให้การด้วยวาจา ให้ศาลบันทึกใจความไว้เป็นหลักฐานและให้คู่ความ ลงชื่อไว้

คำเบิกความของพยาน ให้ศาลบันทึกสาระสำคัญโดยย่อ และให้พยานลงชื่อไว้”

คำฟ้องในคดีอาญาถ้าไม่มีกฎหมายเฉพาะเรื่องแล้ว คงต้องเป็นไปตามที่ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติไว้ในมาตรา 158 ทั้งสิ้น แต่อย่างไรก็ตาม มาตรา 158 ก็ ไม่ได้ให้รายละเอียดว่าการทำเป็นหนังสือจะต้องปฏิบัติอย่างไร เพราะฉะนั้นจึงต้องอาศัย หลักเกณฑ์ที่ปรากฏในมาตรา 46 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ปฏิบัติด้วย นักศึกษาอาจสงสัยว่าในการเรียบเรียงคำฟ้องในคดีอาญา เหตุไฉนจึงนำหลักเกณฑ์ซึ่งบัญญัติ ไว้สำหรับคดีแพ่งมาใช้ได้ คำตอบในเรื่องนี้คงเป็นว่าเพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาไม่ได้บัญญัติกรณีเช่นนี้ไว้โดยเฉพาะจึงต้องนำหลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวนี้และมี อยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้เท่าที่พอจะใช้ได้ โดยอาศัยมาตรา 15 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อนุญาตให้นำมาใช้ได้ ประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา มาตรา 15 บัญญัติไว้ดังนี้”

มาตรา 15 “วิธีพิจารณาข้อใด ซึ่งประมวลกฎหมายนี้มีได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้”

เมื่อนำหลักเกณฑ์ในมาตรา 46 แห่ง ป.วิ.แพ่ง มาใช้ด้วยแล้ว คำฟ้องในคดีอาญา จึงต้องทำเป็นหนังสือภาษาไทย และการทำเป็นหนังสือภาษาไทยนั้นจะทำโดยการเขียนด้วยหมึก หรือดีดพิมพ์หรือดีดพิมพ์ก็ยอมได้ ซึ่งปัจจุบันนิยมทำคำฟ้องด้วยการดีดพิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์ดีด และถ้าหากมีผิดตกที่ใดห้ามมิให้ชูดลบออก แต่ให้ใช้วิธีขีดฆ่าแล้วเขียนลงใหม่ ทั้งนี้ กฎหมาย บังคับให้ผู้เขียนต้องลงชื่อไว้ริมกระดาษ ถ้ามีข้อความตกเติมให้ผู้ตกเติมลงลายมือชื่อ หรือ

ลงชื่อย่อไว้เป็นข้อสำคัญ

ข) คำฟ้องต้องมีข้อความและมีรายการตามที่ระบุไว้ใน (1)-(7)

นอกจากคำฟ้องต้องทำเป็นหนังสือแล้ว กฎหมายยังบังคับให้คำฟ้องต้องประกอบด้วยรายการต่าง ๆ ถึง 7 รายการ กล่าวคือ

(1) คำฟ้องจะต้องประกอบด้วยชื่อศาลและวัน เดือน ปี

ชื่อศาลก็คือศาลชั้นต้นที่โจทก์ประสงค์จะยื่นคำฟ้อง เช่น ศาลอาญาหรือศาลจังหวัดต่าง ๆ อาทิเช่น ศาลจังหวัดเชียงใหม่, ศาลจังหวัดเพชรบุรี ฯลฯ เป็นต้น
วัน เดือน ปี หมายถึง วัน เดือน ปี ที่โจทก์ยื่นฟ้อง

(2) กติระหว่างผู้ใดเป็นโจทก์ ผู้ใดเป็นจำเลยและฐานความผิด

ความมุ่งหมายของอนุมาตรานี้ เพื่อประสงค์จะให้ทราบว่าใครเป็นโจทก์ใครเป็นจำเลย และความผิดที่ถูกฟ้องนั้นเป็นความผิดฐานใด การกรอกข้อความไม่จำเป็นต้องมีรายละเอียด

ในช่องชื่อโจทก์ถ้าพนักงานอัยการเป็นโจทก์ต้องบ่งบอกถึงฐานะของพนักงานอัยการ เช่น ถ้าเป็นพนักงานอัยการจังหวัด การกรอกให้ระบุตำแหน่งพนักงานอัยการจังหวัดลงไว้ เช่น พนักงานอัยการจังหวัดร้อยเอ็ด, พนักงานอัยการจังหวัดเชียงใหม่ ฯลฯ ถ้าพนักงานอัยการในกองคดี กรมอัยการเป็นโจทก์ ก็ใช้คำว่า พนักงานอัยการกรมอัยการ (กอง 1) เป็นต้น ที่วงเล็บไว้นี้มุ่งหมายเพื่อให้ศาลรู้ว่าคดีนั้นเป็นของกองใด เนื่องจากกองคดีอาญาแบ่งออกเป็นหลายกอง จากรายงานประจำปี 2526 ของกรมอัยการ กองคดีอาญาในกรุงเทพมหานคร (พระนคร) แบ่งเป็นกองคดีอาญากอง 1-10, กองคดีแขวงพระนครเหนือ, กองคดีแขวงพระนครใต้, กองคดีแขวงพระนครใต้ (พระโขนง), กองคดีเด็กและเยาวชนกลาง

กองคดีอาญารธนบุรี แบ่งเป็น 7 กองย่อย คือ กองคดีอาญารธนบุรีกอง 1-5 กองคดีแขวงธนบุรี, กองคดีแขวงธนบุรี (ตลิ่งชัน) แต่ในทางปฏิบัติ คำฟ้องของพนักงานอัยการกรมอัยการดูเหมือนมิได้ถือครัดเคร่งนัก บางคดีก็ใส่กองกำกับเอาไว้ บางคดีก็ไม่ใส่ไว้ ทั้งนี้เข้าใจว่ากฎหมายมิได้บังคับให้ใส่ไว้

ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ก็กรอกชื่อโจทก์และนามสกุล พร้อมทั้งบ่งบอกเพศและฐานะของตน เช่น นายเก่ง แก้วกล้า, นางสาวสุนันท์ หอมจันทร์ หรือ นางผดุง มาลีกุล ฯลฯ ในบางคดีผู้เป็นโจทก์อาจเป็นนิติบุคคล การกรอกชื่อโจทก์ก็ต้องระบุชื่อนิติบุคคลนั้น เช่น กระทรวงมหาดไทย โดย พล.อ.ประจวบ สุนทรางกูร รัฐมนตรี โจทก์ หรือ กรมตำรวจ โดย พล.ต.อ.เภา สารสิน อธิบดี โจทก์ หรือ บริษัทเจริญก่อสร้างจำกัด โดยนายเจริญ กุลเจริญ กรรมการผู้จัดการ โจทก์ ฯลฯ เป็นต้น

สำหรับชื่อจำเลยก็กรอกชื่อ นามสกุลลงในช่องจำเลย ถ้าจำเลยเป็นนิติบุคคลก็กรอก
ทำนองเดียวกับเป็นโจทก์ด้วยกัน ในบางคดีโจทก์จำเลยอาจมีหลายคน การกรอกก็ไม่แตกต่าง
กันคงใช้คำว่า..... ต่อท้าย ชื่อและสกุล เช่น นายมีด ขอบสีแดง ที่ 1 นายสมิง สิงห์เสมอ
ที่ 2 โจทก์ ส่วนจำเลยก็ทำนองเดียวกัน

ส่วนฐานความผิด ก็คือความผิดฐานที่จำเลยถูกกล่าวหา ต้องระบุลงไว้ ชื่อฐาน
ความผิดถ้ามีกำหนดชื่อไว้ในกฎหมายก็เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในประมวลกฎหมาย
อาญา เช่น ฐานลักทรัพย์ (ม. 334) ฉ้อโกง (ม. 341) ยักยอก (ม. 352) ฯลฯ เป็นต้น
ถ้าหากในฉ้อโกงกฎหมายไม่ได้ให้ชื่อฐานไว้ก็เรียกชื่อฐานตามสาระสำคัญของความหมายซึ่ง
เป็นที่รู้จักและแพร่หลาย เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น หรือความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนา ฯลฯ
 เป็นต้น

โดยทั่ว ๆ ไปความผิดตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ มักจะไม่มีชื่อฐานความผิด โจทก์ก็
ต้องระบุชื่อฐานความผิดโดยถือเอาสาระสำคัญของความหมายของบทมาตรานั้น ๆ เช่นเดียวกับ
กับที่กล่าวมาข้างต้น เช่น ความผิดพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด
ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 มาตรา 7, 8 ทวิ, 72, 72 ทวิ พระราช
บัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน (ฉบับ
ที่ 7) พ.ศ. 2522 มาตรา 7 คำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 44 พ.ศ. 2519
ข้อ 3, 6, 7 ดังนี้ ชื่อฐานความผิดอาจจะระบุเป็น “ฐานมีอาวุธปืนเครื่องกระสุนปืนไว้ใน
ครอบครองและพาอาวุธติดตัวโดยมิได้รับใบอนุญาต” เป็นต้น

นอกจากนี้คำฟ้องฉบับหนึ่งอาจมีการกระทำที่เป็นความผิดหลายฐาน เช่น ลักทรัพย์
หรือรับของโจร, ปล้นทรัพย์และต่อสู้อัดขวางเจ้าพนักงาน ดังนี้โจทก์ก็ต้องระบุให้ครบ

(3) ตำแหน่งพนักงานอัยการผู้เป็นโจทก์ ถ้าราษฎรเป็นโจทก์ให้ใส่ชื่อตัว นามสกุล
อายุ ที่อยู่ ชาติและบังคับ

ในช่องที่จะกรอกนี้หมายความว่าในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ก็กรอกตำแหน่ง
ของพนักงานอัยการลงไป เช่น พนักงานอัยการจังหวัดนครปฐม ถ้าพนักงานอัยการกองคดี
กรมอัยการเป็นโจทก์ก็ใช้คำว่า “พนักงานอัยการ กรมอัยการ (กอง...) โจทก์ ข้อความ
เป็นไปในทำนองเดียวกับ (2)

ดังที่เคยศึกษากันมาแล้วว่า ในการฟ้องคดีอาญากฎหมายมิได้จำกัดผู้มีสิทธิฟ้องคดี
ได้แต่เฉพาะพนักงานอัยการเท่านั้น แต่ได้ให้สิทธิราษฎรซึ่งเป็นผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีอาญา
ได้ด้วย (ดูมาตรา 28 ป.วิ.อาญา) ดังนั้น ในกรณีที่ราษฎรผู้เสียหายเป็นโจทก์ ข้อความที่
จะต้องกรอกทำนองเดียวกับ (2) คือ กรอกชื่อและนามสกุล ถ้าเป็นนิติบุคคลก็ใช้นามของ

นิติบุคคลนั้น นอกจากนี้ต้องแสดงถึงอายุ ที่อยู่ ชาติและบังคับด้วย

คำว่า “ที่อยู่” หมายถึง “ถิ่นที่อยู่” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่อยู่ นี้ไม่จำเป็นต้องเป็น “ภูมิลำเนา” เสมอไป

“ชาติ” หมายถึงสัญชาติของโจทก์ตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติของบุคคลนั้น

“บังคับ” หมายถึงบุคคลผู้อยู่ในอำนาจอธิปไตยของประเทศใดประเทศหนึ่ง ซึ่ง นอกจากจะหมายถึงบุคคลผู้มีสัญชาติของประเทศนั้นเองแล้ว ยังมีความหมายรวมถึงคนพื้นเมือง ของประเทศที่ตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศนั้นด้วย คำนี้เข้าใจว่าหลงเหลือมาจากระบบศาล กงสุลที่ต่างประเทศตั้งขึ้นในประเทศไทย เพื่อพิจารณาคดีที่คนในบังคับของชาติตนและใช้ กฎหมายของชาติตนบังคับแก่คดี แม้ว่าบุคคลนั้นจะกระทำผิดในประเทศไทย (ดูหนังสือสัญญา ทางพระราชไมตรีประเทศอังกฤษและประเทศสยาม จ.ศ. 1217 ข้อ 2)^{1/}

(4) ชื่อตัว นามสกุล ที่อยู่ ชาติ และบังคับของจำเลย

ชื่อและนามสกุลของจำเลยก็กรอกลงไป ช่องแบบพิมพ์คำฟ้องถ้าหากจำเลยเป็น นิติบุคคลเช่น เป็นบริษัทจำกัด เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคลก็ต้อง ใส่ลงไป ในคดีที่มีจำเลยหลายคนไม่อาจจะกรอกลงในแบบพิมพ์คำฟ้องได้ครบถ้วนเนื่องจากมี เนื้อที่จำกัด วิธีปฏิบัติในช่องจำเลยอาจจะระบุเพียงว่า “จำเลยซึ่งมีรายชื่อปรากฏตามบัญชี ท้ายฟ้อง” ก็ได้ แล้วจึงพิมพ์รายชื่อและนามสกุลจำเลย พร้อมทั้งที่อยู่ ชาติ และบังคับท้าย ฟ้องด้วย

มีข้อสังเกตเกี่ยวกับอายุ ซึ่งมาตรา 158 บังคับให้ลงอายุไว้ด้วย กฎหมายบังคับเฉพาะ อายุของโจทก์เท่านั้น ส่วนจำเลยไม่บังคับ ทั้งนี้ เพราะในกรณีผู้เสียหายฟ้องคดีโดยตนเองจะ ต้องมีอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ ผู้เยาว์จะดำเนินคดีอาญาลำพังตนเองไม่ได้ และถึงแม้ผู้แทนโดย ชอบธรรมจะให้ความยินยอมให้ฟ้องคดีเองก็ไม่ได้ การฟ้องคดีอาญาของผู้เยาว์ต้องให้ผู้แทน โดยชอบธรรมดำเนินแทนตั้งตัวอย่าง เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 563/2517 ผู้เยาว์แม้จะได้รับความ ยินยอมจากบิดา ก็ไม่สามารถเข้าเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาได้ ศาลชอบที่จะสั่งให้แก้ไข ข้อบกพร่อง ในเรื่องความสามารถในการดำเนินคดีของกลุ่มความเสียก่อน เว้นแต่กรณีไม่จำเป็น เพราะไม่เกิดประโยชน์แต่อย่างใด

ตามตัวอย่างข้างต้นนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับกรอกฟ้องคดีแพ่ง ๆ ผู้เยาว์สามารถฟ้องคดีได้ โดยตนเอง ถ้าหากผู้แทนโดยชอบธรรมได้ให้คำอนุญาตหรือให้ความยินยอม ดังเช่น

---

^{1/} อ.คณิง ฤาไชย, แผ่นปลิวคำบรรยาย LA 332 มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2516 หน้า 8

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1608/2509

เมื่อผู้เยาว์ถูกละเมิด ผู้เยาว์จะมีอำนาจฟ้องผู้ละเมิดได้ ต่อเมื่อได้ปฏิบัติตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 56 โดยให้ผู้แทนโดยชอบธรรมเป็นผู้กระทำแทนหรือให้คำอนุญาตหรือให้ความยินยอม ดังที่กล่าวมาแล้วว่า มาตรา 158 บังคับให้ระบุอายุเฉพาะโจทก์เท่านั้น เพราะฉะนั้น อายุของจำเลยจึงไม่จำเป็นต้องระบุ ถ้านักศึกษาสังเกตจากแบบพิมพ์คำฟ้องไม่ว่าจะเป็นแบบสำหรับ พนักงานอัยการหรือสำหรับราษฎรเป็นโจทก์ก็ตามจะไม่ปรากฏช่องอายุจำเลย มีแต่เฉพาะ ผู้เป็นโจทก์เท่านั้น (ดูตัวอย่างท้ายบท)

แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาถึงความสำคัญของอายุโจทก์และอายุจำเลยแล้ว อายุของจำเลยก็มีความสำคัญที่ควรต้องระบุไว้ในคำฟ้องด้วย เพราะความผิดรวมทั้งโทษที่ใช้บังคับแก่จำเลยและกระบวนการพิจารณานั้น ตามประมวลกฎหมายอาญาอาจแตกต่างกันตามอายุของจำเลยได้ เช่น มาตรา 73 เด็กอายุยังไม่เกินเจ็ดปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ หรือตามมาตรา 74, 75 เป็นต้น ฉะนั้น ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ถ้าจำเลยที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์กำหนดไว้เป็นพิเศษแล้ว พนักงานอัยการมักจะแสดงอายุไว้ในคำฟ้องนั้น เช่น วงเล็บอายุของจำเลยลงไว้ต่อท้ายชื่อและนามสกุลของจำเลยตาม (2)^{1/} แต่ในทางปฏิบัติเท่าที่ผู้เขียนพบเห็นฟ้องของพนักงานอัยการมักจะแสดงอายุของจำเลยไว้เช่นว่านี้เสมอไม่เฉพาะแต่ผู้เยาว์เท่านั้น

(5) การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำผิด ข้อเท็จจริง และรายละเอียดเกี่ยวกับเวลาและสถานที่ ซึ่งเกิดการกระทำนั้น ๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี

ในคดีหมิ่นประมาท ถ้อยคำพูด หนังสือ ภาพขีดเขียน หรือสิ่งอื่น อันเกี่ยวกับข้อหมิ่นประมาท ให้กล่าวไว้โดยบริบูรณ์ หรือติดมาท้ายฟ้อง

อนุมาตรา 5 นี้ เรียกว่าส่วนคำบรรยายมีความสำคัญมากที่สุดในด้านที่เกี่ยวกับคำฟ้องของโจทก์เป็นเนื้อแท้ของการเรียบเรียงคำฟ้องคดีอาญา ในส่วนนี้ถ้าบรรยายบกพร่อง ไม่ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดไว้จะทำให้ฟ้องนั้นไม่เป็นฟ้อง หรือฟ้องมีลักษณะเป็นฟ้องเคลือบคลุมบังคับกันไม่ได้ รายละเอียดจะได้ศึกษาในโอกาสต่อไป

ลักษณะคำฟ้องที่ถูกต้อง

คำฟ้องคดีอาญาที่ถูกต้องตามกฎหมายจะต้องมีลักษณะประการใด?

1/ อ.โชติ เศรษฐสุนทร, วิชาการว่าความ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2522 หน้า 48

เมื่อพิจารณาจากมาตรา 158 (5) นี้ ลักษณะคำฟ้องที่ถูกต้องแยกออกเป็นส่วนสำคัญ
ได้ 4 ประการคือ

1) ฟ้องต้องบรรยายถึงการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด
2) ฟ้องต้องบรรยายถึงข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิด
การกระทำนั้น ๆ

3) ฟ้องต้องบรรยายถึงบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

4) การบรรยายที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ต้องอยู่ในลักษณะพอสมควรให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี

1) ฟ้องต้องบรรยายถึงการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด

ได้แก่การนำข้อเท็จจริงที่ได้จากการสอบข้อเท็จจริงในการเตรียมคดีก่อนฟ้องซึ่งโจทก์
เห็นว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดตามกฎหมาย ดังที่ได้ศึกษากันมาแล้วว่าผู้ที่จะเป็นโจทก์
ฟ้องคดีอาญาได้นั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ให้อำนาจผู้มีอำนาจฟ้องคดีไว้
2 ประเภท คือ (1) พนักงานอัยการ (2) ผู้เสียหาย ดังนั้น ถ้าพนักงานอัยการเป็นโจทก์
ข้อเท็จจริงที่จะนำไปบรรยายฟ้องจะได้จากสำนวนการสอบสวน ซึ่งพนักงานสอบสวนได้สอบ
สวนไว้แล้วส่งให้พนักงานอัยการพิจารณาปรับเข้ากับตัวบทกฎหมายเพื่อตั้งข้อหาหรือฐาน
ความผิด แต่ถ้าราษฎรผู้เสียหายเป็นโจทก์ดำเนินคดีด้วยตนเอง ข้อเท็จจริงนั้นจะได้มาจากการ
สอบสวนเตรียมคดีดังกล่าวแล้ว ส่วนการบรรยายฟ้องนี้โจทก์จะต้องบรรยายให้ครบองค์
ประกอบความผิดของกฎหมาย เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 334 จะต้องประกอบ
ด้วย

- การเอาทรัพย์ไป
- ทรัพย์นั้นต้องเป็นของผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย
- ต้องมีเจตนาเอาไป และ
- โดยทุจริต

มีข้อที่นักศึกษาพึงสังเกตประกอบการศึกษาในส่วนนี้ประการหนึ่งก็คือการบรรยาย
ข้อเท็จจริงให้ผสมผสานกับองค์ประกอบของตัวบทกฎหมายนั้น ผู้บรรยายฟ้องมิพึงหลีกเลี่ยง
ถ้อยคำในตัวบทกฎหมาย การใช้ถ้อยคำอื่น ๆ ซึ่งไม่ใช่คำในกฎหมายอาจจะทำให้ฟ้องเกิดความ
บกพร่องขึ้นมาได้ เช่น ในตัวบทกฎหมายใช้คำว่า **โดยทุจริต** ในการบรรยายฟ้องก็ควรใช้
ตามถ้อยคำนี้ หากใช้ถ้อยคำอื่นเช่น ไม่สุจริต ความหมายกว้างแคบแตกต่างกัน เพราะคำว่า
โดยทุจริตในประมวลกฎหมายอาญามีความหมายว่าเป็นการแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบ
ด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น แต่ถ้าใช้คำว่าไม่สุจริต ความหมายจะแคบกว่าคำแรก
เพราะไม่สุจริตอาจไม่ได้แสวงหาประโยชน์ตั้งเช่นคำแรกก็เป็นได้ แต่อย่างไรก็ตาม ถ้อยคำ

ในกฎหมายบางคำแม้ผู้บรรยายพ้องนำไปใช้ตลาดเคลื่อนศาลสูงก็ยังถือว่าใช้ได้และว่ามีความหมายเดียวกัน ซึ่งนักศึกษาคควรจะให้ความสนใจและควรรู้ไว้คือคำว่า “บังอาจ” ตัวอย่าง เช่น โจทก์ฟ้องว่าจำเลยบังอาจลักทรัพย์ไป แม้ไม่ได้กล่าวว่าเอาไปโดยทุจริต ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในกฎหมาย ศาลฎีกาก็ถือว่าฟ้องครบองค์ประกอบความผิด เพราะคำว่า “บังอาจ” มีความหมายถึงการทุจริตอยู่ในตัวแล้ว (ฎ.1086/2491, 1210/2491, 198/2492) หรือความผิดฐานฉ้อโกงจะต้องบรรยายข้อเท็จจริงให้เข้ากับองค์ประกอบความผิดข้อหนึ่งก็คือ จะต้องปรากฏว่าจำเลยมีเจตนาทุจริต ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาฎีกาที่ 1395/2493 มีสาระสำคัญว่าหาจำเป็นต้องระบุด้วยคำดังกล่าวเสมอไปไม่ หากฟ้องกล่าวข้อความซึ่งเมื่อพิเคราะห์ทั้งหมดมีความหมายพอให้เข้าใจได้ว่าจำเลยมีเจตนาทุจริตก็นับว่าเป็นการเพียงพอแล้ว ฯลฯ

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนใคร่จะเสนอแนะว่า ผู้บรรยายพ้องไม่ควรจะเสี่ยงหรือหลีกเลี่ยงการใช้ถ้อยคำในต้วบทกฎหมายโดยไม่จำเป็น ถึงแม้ว่าแนววินิจฉัยของศาลฎีกาไม่ถือครัดเคร่งในเรื่องนี้ก็ตาม (ฎ. 110/2505, 894/2515, 706/2516) ทั้งนี้ เพื่อป้องกันความเสียหายอันอาจเกิดขึ้นได้ ดังนั้น ในการบรรยายพ้องในคดีอาญาฐานลักทรัพย์ตามที่ถูกเขียนยกมาเป็นตัวอย่างข้างต้น ถ้าการบรรยายพ้องขาดองค์ประกอบความผิด เช่น บรรยายแต่เพียงว่าจำเลยได้ลักเอานาฬิกา 1 เรือน ราคา 2,000 บาท โดยไม่ระบุว่า “โดยเจตนาทุจริต” ดังนี้ย่อมเป็นพ้องที่ไม่สมบูรณ์ เพราะผู้เรียบเรียงพ้องไม่บรรยายถึงการกระทำที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำผิดโดยครบถ้วนเนื่องจากไม่ได้ยืนยันว่าเป็นการเอาทรัพย์นั้นไปโดยทุจริต ผู้เอาไปอาจเพียงวิสาสะไม่มีเจตนาทุจริตก็เป็นได้ หรือพ้องเกี่ยวกับความผิดอาญาฐานปล้นทรัพย์ โดยบรรยายว่า นาย ก. จำเลยนี้กับพวกที่หลบหนีไปยังจับตัวไม่ได้สมคบกันปล้นทรัพย์ไปตั้งนี้เป็นพ้องที่ไม่ได้บรรยายให้ครบองค์ประกอบความผิดฐานปล้นทรัพย์ ซึ่งมีองค์ประกอบความผิดประการหนึ่งว่าจะต้องมีผู้กระทำความผิดตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป การบรรยายแต่เพียงว่าจำเลยกับพวกที่หลบหนีไปนั้นไม่ทำให้จำเลยเข้าใจข้อที่กล่าวหาตนได้ว่าพวกของจำเลยที่โจทก์บรรยายพ้องว่าหลบหนีไปนั้นมีจำนวนคนเดียวหรือหลายคน ถ้ามีคนเดียวก็ไม่ผิดฐานปล้นทรัพย์ตั้งนี้เป็นต้น^{1/}

แต่ความผิดอาญาบางลักษณะแม้จะได้บรรยายโดยใช้ถ้อยคำในต้วบทกฎหมายครบถ้วนแล้วก็ตามหาเพียงพอไม่ เช่น ความผิดเกี่ยวกับการแจ้งความเท็จ หรือความผิดเกี่ยวกับกระทำโดยประมาท แม้ว่าจะได้บรรยายโดยใช้ถ้อยคำอันเป็นองค์ประกอบของต้วบทกฎหมายแล้วยังจะต้องบรรยายถึงความจริงเป็นประการใด ที่ว่าจำเลยประมาทนั้น จำเลยทำอย่างไร

---

^{1/} อ.โชติ เศวทรนทร์ หนังสือดังกล่าวหน้า 50

เช่น เรื่องขั้บรยนต์โดยประมทชนรผู้เสยหายนั้ ชนในลักษณะอย่งไร เป็นต้น รยลเยียดเหล่านั้ นักศีกษาจะได้ศีกษาในโอกาสต่อไป

2) ฟ้องต้องบรยรายข้อเท็จจริงและรยลเยียดที่เกยวกับเวลาและสณทที่ซึ่งเกิดกรกระทำนั้ ๆ

ข้อเท็จจริงและรยลเยียดเกยวกับเวลาและสณทที่เกิดเหตุกระทำควมผิดเป็นสาระสำคัญส่วนหน่งของคำฟ้อง เพราะถ้ขาดตกบกพร่อง หรือระบุผิดพลาดแล้ว อาจจะเป็นเหตุให้ศาลพิพากษายกฟ้องได้

โดยปกติทั่วไปเมื่อโจทก์กล่าวหาฟ้องร้องจำเลยว่ากระทำผิดอาญฐานใดแล้ว ควรต้องให้จำเลยผู้ถูกกล่าวหาฟ้องร้องรู้ด้วยว่าเขาถูกกล่าวหาฟ้องร้องว่ากระทำควมผิดที่ไหน, เมื่อใด เพื่อจำเลยจะได้ต่อสู้คดีกล่าวแก้ข้อหาพิสูจน์ควมบริสุทธิ์ของเขาได้ ทั้งนี้ หลักสิทธิมนุษยชนตลอดจนกฎหมายรัฐธรรมนูญก็ได้ยอมรับว่าผู้ถูกกล่าวหาหรือถูกฟ้องเป็นผู้บริสุทธิ์^{1/} และกฎหมายลักษณะพยานของเราถือหลักว่า ผู้ใดกล่าวหาผู้อื่นว่ากระทำผิดผู้้นมีหน้าที่ต้องพิสูจน์^{2/} ถ้พิสูจน์ไม่ได้ก็ลงโทษผู้ถูกฟ้องหรือถูกกล่าวหาไม่ได้^{3/} ดังนั้น การที่จำเลยจะเข้าใจฟ้องและสามารถต่อสู้คดีได้ก็ต่อเมื่อจำเลยทราบว่ถูกกล่าวหาฟ้องร้องว่ากระทำผิด ณ ที่แห่งใด ในวันและเวลาใด เพราะฉะนั้น คำฟ้องต้องแสดงสิ่งเหล่านั้ให้ปรากฏ ทั้งเป็นหน้าที่ของโจทก์จะต้องบรยรายข้อเท็จจริงที่เกยวกับวัน เวลา สณทที่ตามที่กฎหมายบังคับไว้

เวลา

คำว่า “เวลา” ตาม (5) นี้ หมายถึงวันเดือนปีด้วย ไม่ได้หมายเฉพาะเวลากลางวันหรือกลางคืนเท่านั้น (ฎ.512/2493) เพราะฉะนั้นคำฟ้องที่ถูกต้อง จะต้องระบุวันเดือนปีตลอดถึงกลางวัน กลางคืน ที่เหตุเกิดให้ครบถ้วน ถ้ขาดอย่างหนึ่งอย่างใดจะเป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ เช่นฟ้องไม่ระบุปีที่กระทำควมผิด ถือว่ไม่มีรยลเยียดพอดต้องยกฟ้อง แม้โจทก์จะระบุวันเดือนปีที่จำเลยถูกควบคุมไว้แต่ก็ไม่พอแสดงว่ปีกระทำควมผิดเป็นปีเดียวกัน (ฎ. 273/2490)

คำว่า “กลางคืน” ตามควมหมายของกฎหมาย

มีข้อที่นักศีกษาพึงระมัดระวังในการนำข้อเท็จจริงไปบรยรายฟ้อง เพราะยังมีนักศีกษาจำนวนไม่น้อยที่เข้าใจคำว่า “กลางคืน” คลาดเคลื่อนอยู่ ทำให้การบรยรายฟ้องเกยวกับ

1/ Universal Declaration of Human Right Article 11 (1) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 มาตรา 27

2/ ป.วิ.แพ่ง มาตรา 84 ประกอบ ป.วิ.อาญา มาตรา 15

3/ ป.วิ.อาญา มาตรา 227 วรรค 2

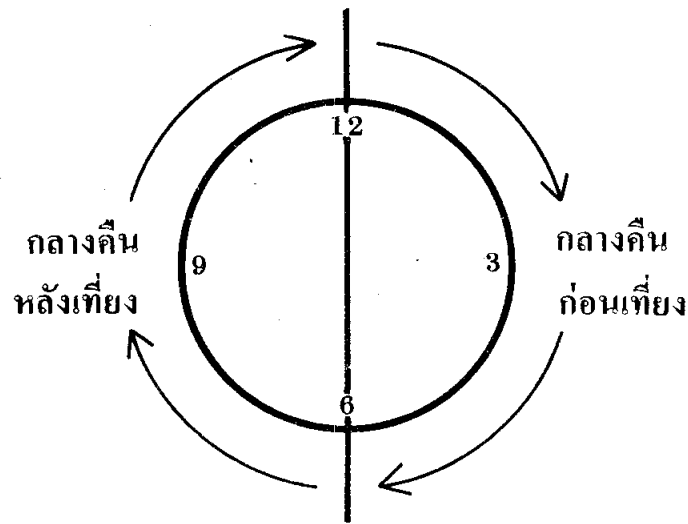
เวลาเกิดเหตุผิดพลาดไปด้วย สมควรที่นักศึกษาจักได้ทำความเข้าใจในเบื้องต้นนี้เสียให้ถูกต้องว่า กลางคืนตามกฎหมาย หมายความว่าอย่างไร และนับอย่างไรจึงจะถูกต้อง หรือแค่นั้น จึงจะถือว่าเป็นเวลากลางคืนตามกฎหมายแล้ว เช่น พระอาทิตย์ลับเหลี่ยมภูเขาไปแล้ว แต่ยังมีแสงสว่างอยู่เป็นกลางคืนหรือยัง คนร้ายเข้าไปแอบอยู่ในบ้านผู้เสียหายตอนกลางวันแล้วชนทรัพย์เสร็จในเวลากลางคืน หรือเข้าไปในเวลาหัวค่ำไปชนทรัพย์สำเร็จในตอนใกล้แจ้งจะถือว่าลักทรัพย์ในเวลากลางวันหรือกลางคืน ข้อเท็จจริงเหล่านี้ต้องแยกให้ถูกต้อง มิฉะนั้น ข้อเท็จจริงในทางพิจารณาจะแตกต่างกับฟ้องก่อให้เกิดความเสียหายแก่คดีได้ ทั้งโทษที่จำเลยจะได้รับนั้นหนักเบาแตกต่างกัน

คำว่า “กลางคืน” ตามประมวลกฎหมายอาญาหมายถึงเวลาระหว่างพระอาทิตย์ตกและพระอาทิตย์ขึ้น (มาตรา 1 (11)) แม้ว่าตัวบทกฎหมายจะได้ให้คำวิเคราะห์ศัพท์ไว้ก็ตาม ก็อาจมีผู้สงสัยว่าแค่นั้นถือว่าพระอาทิตย์ตก และแค่นั้นถือว่าพระอาทิตย์ขึ้นแล้ว พระอาทิตย์ตก $\frac{1}{2}$ ดวง, $\frac{3}{4}$ ดวง หรือตกเต็มดวง แต่มีแสงสว่างอยู่เป็นกลางคืนหรือยัง ดังนี้ เป็นต้น

ในเรื่องนี้ให้เข้าใจว่าการขึ้นหรือตกของพระอาทิตย์ถือเอาขอบฟ้าเป็นเกณฑ์พิจารณาไม่ได้ถือเอาแสงสว่างตามความเข้าใจของชาวบ้านทั่ว ๆ ไป ทั้งนี้ เพราะการนำเอาแสงสว่างมาเป็นเกณฑ์พิจารณาจะไม่แน่นอน เช่น ฤดูหนาวช่วงกลางวันสั้นกว่ากลางคืน ถ้าถือเอาแสงตะวันเป็นเกณฑ์จะคลาดเคลื่อนได้ง่าย ประกอบกับบางภูมิภาคของประเทศไทย เช่น ภาคเหนือหรืออีสานในฤดูหนาว กว่าจะได้เห็นแสงตะวันอาจจะเป็นเวลาเกือบเที่ยงวันเข้าไปแล้ว เช่น ห้องที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งภูมิประเทศเป็นภูเขาสูง หรือภูกระดึง ภูหลวง จังหวัดเลย ซึ่งอากาศคลุ้มมัวหนาวเย็นตลอดปี ถ้าเป็นภาคตะวันออกแถบชายทะเลจะเห็นดวงอาทิตย์ก่อนเห็นแสงด้วยซ้ำ เพราะฉะนั้น แนววินิจฉัยของศาลฎีกาจึงให้บรรทัดฐานอย่างชัดเจนว่า... เวลาเกิดเหตุมีแสงอาทิตย์แล้ว แต่ดวงอาทิตย์ยังไม่ขึ้นจากขอบฟ้าถือว่าเป็นเวลากลางคืน (ฎ. 530/2487) ดังนั้น ถ้าดวงอาทิตย์ขึ้นขอบฟ้าแล้วต้องถือว่าเป็นเวลากลางวัน

มีข้อควรระวังเกี่ยวกับการระบุเวลาซึ่งเกิดการกระทำความผิด ผู้เรียบเรียงระบุแต่เพียง “กลางวัน” หรือ “กลางคืน” ก็ถือว่าเพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นต้องระบุเจาะจงเป็นเวลา กี่นาฬิกา ถ้าเป็นเวลากลางคืนจะต้องระบุด้วยว่าเป็นกลางคืนช่วงใด เพราะโดยข้อเท็จจริงแล้วคืนหนึ่ง ๆ จะมีเวลากลางคืนอยู่ 2 ช่วง คือ ช่วงพระอาทิตย์ตกจนถึงเที่ยงคืน และช่วงหลังเที่ยงคืนจนถึงพระอาทิตย์ขึ้นของวันใหม่ ซึ่งทางกฎหมายเรียกว่า “กลางคืนหลังเที่ยง” กับ “กลางคืนก่อนเที่ยง” คำว่า “เที่ยง” หมายถึงเที่ยงวัน (ฎ. 587/2489) เพราะฉะนั้น ถ้าเหตุเกิดประมาณ 20.00 น. ก็เรียกว่ากลางคืนหลังเที่ยง ถ้าเหตุเกิดระหว่างหลังเที่ยงคืน

ไปจนก่อนพระอาทิตย์ขึ้น เช่น ตี 1-5 เรียกว่า กลางคืนก่อนเที่ยง ดังนี้ เป็นต้น ถ้าเขียนแผนผังให้
 จำง่าย ๆ จะได้ดังนี้

ส่วนคำว่า “กลางวัน” ไม่จำเป็นต้องระบุว่าก่อนเที่ยงหรือหลังเที่ยง ทั้งนี้ เพราะในวัน
 หนึ่ง ๆ จะมีกลางวันอยู่เพียงช่วงเดียวเท่านั้น คือตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก
 ดังนั้น การบรรยายฟ้องเวลาผิดพลาดอาจเป็นเหตุให้ศาลยกฟ้องได้ เช่น ฟ้องว่าจำเลยลักทรัพย์
 ในเวลากลางคืนทางพิจารณาได้ความว่าจำเลยลักในเวลากลางวัน ศาลพิพากษายกฟ้องได้
 (ฎ. 565/2498) หรือ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 487/2508

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยลักทรัพย์เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2507 เวลากลางคืนก่อนเที่ยง
 แต่พยานโจทก์ที่เห็นเหตุการณ์ใกล้ชิดเบิกความว่า เห็นเหตุการณ์ลักทรัพย์เกิดขึ้นในคืนวันที่ 17
 เวลาประมาณตีหนึ่งเศษ ต้องถือว่าข้อเท็จจริงที่โจทก์นำสืบผิดเวลาต่างกับข้อเท็จจริงที่โจทก์
 กล่าวในฟ้องเป็นข้อสารสำคัญ นอกจากนี้จำเลยยังหลงข้อต่อสู้ด้วยให้ยกฟ้อง ฯลฯ

จากตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาดังนี้ชี้ให้เห็นความสำคัญการระบุในฟ้องว่าเป็นกลางวัน
 หรือกลางคืน ถ้าระบุพลาดถึงกับเป็นเหตุให้ยกฟ้อง เพราะฉะนั้น เมื่อรู้อย่างนี้จึงต้องระมัด
 ระวังให้รอบคอบ นักศึกษาอาจจะมีความสงสัยว่าถ้าเวลาคาบเกี่ยวกันไม่แน่ใจว่าจะถือเป็น
 เวลากลางวันหรือกลางคืน เช่น เหตุเกิดในเวลาประมาณ 18 นาฬิกา ซึ่งผู้เรียบเรียงฟ้องไม่
 แน่ใจว่าขณะนั้นพระอาทิตย์ตกแล้วหรือยัง เช่น ในกรุงเทพฯ มีตึกสูง ๆ บดบังมองไม่รู้นอก
 จากนั้นแสงไฟฟ้าสว่างไสวทำให้ไม่แน่ใจดังกล่าวข้างต้นจะบรรยายอย่างไร เรื่องนี้ผู้เรียบเรียง
 อาจจะหลบเลี่ยงความผิดพลาดโดยการระบุเวลาโดยไม่ยืนยันว่าเป็นเวลากลางวันหรือกลางคืน

เช่นใช้คำว่า เวลาประมาณ 18.00 นาฬิกา ซึ่งเคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 812/2491, 891/2499 วินิจฉัยว่าฟ้องกล่าวหาว่าจำเลยลักทรัพย์เวลา 18.00 นาฬิกา แม้ไม่ระบุว่าเป็นเวลากลางวันหรือกลางคืนก็เป็นฟ้องที่สมบูรณ์ (นอกจากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าว ดู ฎ. 175/2527 ประกอบ) แต่อย่างไรก็ตาม ที่ผู้เขียนหยิบยกขึ้นมาเพื่อประกอบการทำความเข้าใจนั้นเป็นไปโดยหลักเกณฑ์ของกฎหมายโดยแท้ แต่ในบางคดีผู้บรรยายฟ้องตกหล่นหลงลืมบรรยายคลาดเคลื่อนไปจากหลักเกณฑ์ที่กล่าวไว้ แนววินิจฉัยของศาลฎีกามีได้ถือครัดเคร่งตามหลักก็มี ทั้งนี้ อาจโดยถือหลักความเป็นธรรมเนียมเฉพาะเรื่อง กล่าวคือ ถ้าโจทก์ไม่ได้ระบุโดยตรงว่าเป็นเวลากลางวันหรือกลางคืน หากพิจารณาจากคำฟ้องแล้วจำเลยพอเข้าใจได้ว่าเป็นเวลาใดแน่ ๆ ฟ้องของโจทก์ถือว่าสมบูรณ์ เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 868/2494

โจทก์ฟ้องจำเลยเบิกความเท็จในศาลนั้น โจทก์ระบุเพียงวันเดือนปีที่หาว่าจำเลยเบิกความเท็จ แม้ไม่ระบุว่าเป็นเวลากลางวันหรือกลางคืน ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าก็พอเข้าใจได้ว่าหมายถึงเวลากลางวัน จึงถือว่าฟ้องเช่นนี้เป็นฟ้องที่สมบูรณ์แล้ว

ข้อสังเกต ย่อมเป็นที่รู้กันโดยทั่วไปว่าปกติเวลาทำการของศาลแห่งประเทศไทยเปิดทำการในเวลากลางวัน ศาลฎีกาคงจะถือว่าที่โจทก์ฟ้องว่าจำเลยเบิกความเท็จในศาลเวลาเหตุเกิดย่อมเป็นเวลาซึ่งศาลเปิดทำการคือเวลากลางวันแน่ ๆ -ผู้เขียน) แนววินิจฉัยของศาลฎีกาที่เป็นไปในทำนองเดียวกันดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 512/2493

อนึ่ง ผู้เขียนใคร่จะเน้นให้นักศึกษาระมัดระวังและฝึกฝนใช้ความสังเกตการบรรยายข้อเท็จจริงและรายละเอียดในเรื่องเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ผู้เป็นโจทก์จะต้องกล่าวในฟ้องนั้น ต้องเป็นเวลาที่เกิดการกระทำผิด ถ้าเวลาที่เกิดการกระทำผิดไม่ได้บรรยายไว้ในฟ้อง ถึงแม้ว่าผู้เรียบเรียงจะได้บรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำผิดก็ตามแต่เป็นเวลาก่อนหรือ หลัง การกระทำผิด ต้องถือว่าเป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 734/2490

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยปลอมหนังสือที่โจทก์กู้เงินจำเลยแต่ในฟ้องของโจทก์ระบุแต่เพียงวันที่โจทก์ไปร้องต่ออำเภอขอชำระหนี้แต่อย่างเดียวย่อมถือว่าฟ้องไม่ได้ระบุเวลาที่หาว่าจำเลยกระทำผิดตามสมควรต้องยกฟ้อง

ข้อสังเกต โจทก์บรรยายแต่เพียงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวันเวลาที่โจทก์ไปร้องต่ออำเภอขอชำระหนี้เท่านั้น แต่มิได้ระบุข้อเท็จจริงถึงวันที่จำเลยทำปลอมซึ่งเป็นวันที่ความผิดเกิดขึ้นฟ้องเช่นนี้จึงไม่สมบูรณ์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 117/2492

โจทก์ฟ้องว่า เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2490 เวลากลางวันจำเลยได้รับมอบทรัพย์สินของผู้เสียหายไป เมื่อจำเลยได้รับมอบไปแล้วจำเลยได้บังอาจทุจริตเบียดบังยักยกเอาทรัพย์สินนั้นไว้เป็นประโยชน์ส่วนตัวเสีย ดังนี้ เป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ เพราะไม่ได้ระบุวันเวลาที่จำเลยยักยก

ข้อสังเกต วันที่จำเลยรับมอบทรัพย์สิน อาจมิใช่วันเดียวกันกับวันที่จำเลยโดยทุจริตเบียดบังทรัพย์สินก็ได้ ดังนั้น การบรรยายเฉพาะวันเวลาที่ได้รับมอบทรัพย์สินแต่เพียงอย่างเดียวหาครอบคลุมถึงวันเวลาที่เบียดบังยักยกไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1572/2498

ฟ้องว่าเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2497 เวลากลางวันและกลางคืนติดต่อกันคลังจังหวัด ได้สั่งให้จำเลยนำเงินคลังนอกเข้าเก็บคลังใน แล้วจำเลยได้มีเจตนาทุจริตบังอาจยักยกเอาเงินไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ฟ้องของโจทก์ไม่มีข้อความแสดงว่าจำเลยได้ยักยกเวลาใด จะว่าเอาไปในวันที่ 29 ก็ไม่ได้ เพราะไม่มีข้อความตอนใดจะให้เข้าใจอย่างนั้น แม้แต่วันที่โจทก์รู้ว่าจำเลยยักยกก็ไม่ปรากฏในฟ้อง ฟ้องโจทก์จึงไม่สมบูรณ์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1773/2500

บรรยายฟ้องว่า วันที่ 10 ตุลาคม 2502 เวลากลางวันโจทก์มอบเงินให้จำเลยไปซื้อกระป๋อง โดยจำเลยรับรองว่าจะนำกระป๋องมาให้ในวันที่ 31 พฤษภาคม 2503 แต่มิได้นำมาต่อมาวันที่ 10 มิถุนายน 2503 โจทก์จึงทราบจำเลยยักยกเงิน ดังนี้เป็นฟ้องที่ไม่กล่าวถึงวันเวลาที่โจทก์เห็นว่าจำเลยยักยก ไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย

อนึ่ง ผู้เขียนใคร่จะขอให้นักศึกษาสังเกตด้วยว่าในกรณีข้างต้นนี้หากโจทก์ได้บรรยายระบุวันเวลาที่มอบเงินแก่จำเลย ถึงแม้ว่าโจทก์ไม่ได้ระบุวันเวลาที่จำเลยเบียดบังยักยกทรัพย์สิน แต่ได้ระบุวันที่ตรวจสอบบัญชีพบการกระทำผิดของจำเลย ฟ้องเช่นนี้ถือว่าสมบูรณ์ ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1330/2506

ฟ้องคดีอาญาหาว่าจำเลยยักยกเงิน โจทก์ได้ระบุวันเวลาที่มอบเงินกับวันที่ตรวจสอบบัญชีพบว่าจำเลยยักยก แม้จะไม่ได้ระบุวันเวลาที่จำเลยยักยก ก็เป็นฟ้องที่สมบูรณ์

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าฟ้องต้องระบุวันเวลาเกิดเหตุลงไว้ด้วยเสมอ ในกรณีที่โจทก์รู้วันเวลาที่เหตุเกิดแน่นอนย่อมไม่มีปัญหา แต่ในบางคดีโจทก์ไม่รู้ว่าเหตุเกิดเมื่อใด เช่น นักศึกษาต่างจังหวัดที่มาศึกษาในกรุงเทพฯ พอถึงวันหยุดเรียน, ปิดภาค ฯลฯ นักศึกษาเดินทางกลับไปบ้านในต่างจังหวัด ปิดห้องพักหรือบ้านเช่าไว้ สมมติว่า เดินทางไปในตอนเย็นของวันที่ 1 มกราคม กลับถึงที่พักในตอนบ่ายวันที่ 5 มกราคม 2523 ก็พบว่าห้องพักถูกรงัด ทรัพย์สิน

หายไปโดยไม่รู้ว่าคุณขโมยในช่วงวันเวลาใด คาดว่าเหตุจะต้องเกิดในช่วงระหว่างวันที่ 1 ถึงวันที่ 5 มกราคม 2523 กรณีเช่นนี้เรียกว่ากรณีที่ไม่ปรากฏวันเวลากระทำความผิดโดยแน่ชัด การบรรยายฟ้องจะให้ระบุวันเวลาแน่นอนลงไปให้ชัดเจนนั้นย่อมไม่ได้ ครั้นจะไม่ระบุเสียเลยก็ไม่ได้ เพราะกฎหมายบังคับไว้ให้ระบุ เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้บรรยายฟ้องอาจจะระบุระยะเวลากระทำความผิดโดยประมาณตามช่วงที่จะพึงคาดหมายได้ เช่น

“เมื่อวันเวลาใดไม่ปรากฏชัดระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2523 ถึงวันที่ 5 มกราคม 2523” ดังนี้ เป็นต้น

คำพิพากษาฎีกาที่ 739/2489

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทำการลักทรัพย์ระหว่างวันที่ 4 และวันที่ 5 เวลาใดไม่ปรากฏ แม้พยานโจทก์ให้การในชั้นสอบสวนและในชั้นศาล ถึงวันเวลากระทำความผิดไว้ชัดเจน ก็คงถือว่าฟ้องของโจทก์บรรยายละเอียดพอสมควรแล้ว

มีข้อสังเกตในการระบุวันเวลาที่เกิดเหตุตามที่กล่าวมาข้างต้นนี้คงใช้ได้ในการตีความช่วงเวลาที่เกิดเหตุเป็นช่วงสั้น ๆ ไม่นานเกินไป ถ้านานเกินไป เช่น บรรยายฟ้องว่า “เมื่อวันเวลาใดไม่ปรากฏชัดระหว่างตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2515 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2515” ดังนี้ ศาลอาจถือว่าเป็นฟ้องที่เคลือบคลุมทำให้จำเลยไม่อาจต่อสู้คดีได้ก็ได้^{1/}

แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าเป็นการทำความผิดต่อเนื่องกันย่อมบรรยายเช่นนี้ได้ เช่น ความผิดฐานฉ้อโกงหรือฉ้อโกง หน่วงเหนี่ยวกักขัง ทำให้เสียเสรีภาพในร่างกาย ข่มขืนกระทำชำเรา การกระทำความผิดต่อเนื่องกันได้ทั้งกลางวันกลางคืนจนกว่าการกระทำความผิดจะสิ้นสุดลง ตัวอย่างเช่น โก่อหรงรักก็ ๆ ไม่รักโก่อจึงพาพรรคพวกดักจุดก็ไปกักขังแล้วข่มขืนกระทำชำเราหลายครั้ง แล้วกักขังต่อจนกระทั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจช่วยเหลือออกมาได้ ดังนี้ เป็นต้น การบรรยายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวันเวลาเกิดเหตุอาจใช้ดังนี้ **“เมื่อระหว่างตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2515 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2515 เวลากลางวันและเวลากลางคืนติดต่อกัน”**

คำพิพากษาฎีกาที่ 616/2482

โจทก์ฟ้องบรรยายความว่าจำเลยทำความผิดฐานเป็นพวกอั้งยี่ระหว่าง พ.ศ. 2475 ถึง 2480 ไม่เรียกว่าฟ้องเคลือบคลุม เพราะจำเลยพอเข้าใจข้อหาและนำสืบต่อสู้คดีได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1153-1154/2495

ฟ้องว่าจำเลยได้สมคบกันจะก่อการกบฏ โดยจะทำการประทุษร้ายเพื่อทำลายรัฐบาล ฯลฯ ระหว่างวันที่ 1 มีนาคม 2491 เวลาใดไม่ปรากฏ ถึงวันที่ 2 ตุลาคม ปีเดียวกัน เวลา

---

^{1/} อ.คณิง ฤาไชย แผ่นปลิวคำบรรยาย LA 332 ชุด 1-3 มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2516 หน้า 15

กลางวัน ฯลฯ ดังนี้ ถือได้ว่าเป็นการฟ้องที่ระบุเวลาจำกัดพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจ
ข้อหาได้แล้ว กฎหมายหาได้บังคับให้แยกเป็นเวลา เป็นรายตัวบุคคลไม่ และไม่จำเป็นต้องแยกว่า
จำเลยคนใดกระทำผิดอย่างไร เมื่อได้บรรยายการกระทำผิดมาพอที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหา
ดีแล้ว ก็ย่อมเป็นฟ้องที่สมบูรณ์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1228/2498 (ประชุมใหญ่)

ฟ้องระบุวันเวลากระทำผิดว่า ระหว่างเดือนใดไม่ปรากฏชัดใน พ.ศ. 2495 ถึงวันที่
29 ตุลาคม 2496 เวลากลางวันและกลางคืน จำเลยสมคบกันเล่นการพนันทำนองสลากกินรวบ
ฯลฯ วันที่ 29 ตุลาคม 2496 จับจำเลยได้พร้อมด้วยของกลาง ฯลฯ เป็นฟ้องฐานเล่นการพนัน
สลากกินรวบไม่เคลือบคลุม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1179/2498

ฟ้องฐานจัดให้มีการเล่นสลากกินรวบ ระบุวันกระทำความผิดว่า ตั้งแต่ต้น พ.ศ. 2496
ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2496 และขายสลากประจำงวด 30 กันยายน พ.ศ. 2496 ด้วย
ไม่เคลือบคลุม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 662/2514

คำฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานยกยอก บรรยายฟ้องในตอนแรกว่า “เมื่อระหว่างวันที่
18 มิถุนายน 2510 ถึงวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2511 เวลากลางวันและกลางคืน จำเลยได้
กระทำผิดต่อกฎหมาย” แล้วบรรยายรายละเอียดต่อไปว่าจำเลยคนไหนมีตำแหน่งหน้าที่อย่างไร
แล้วจึงบรรยายว่า “ตามวันเวลาดังกล่าวนี้จำเลยทั้งสองได้รับเงินของสมาคมฯ ไว้จากประชาชน
ที่สมัครเป็นสมาชิกและเงินซึ่งสมาคมฯ ยืมจากบริษัท...แล้วจำเลยทั้งสองโดยเจตนาทุจริตได้
บังอาจสมคบรวมกันเบียดบังเงินค่าสมัครกับเงินยืมอันเป็นทรัพย์สินของสมาคมฯ” ดังนี้ ถือว่า
คำฟ้องของโจทก์ได้บรรยายถึงวันเวลาที่บ่งว่าจำเลยกระทำความผิดพอสมควรที่จำเลยจะเข้าใจข้อหา
ได้ดีแล้ว จึงเป็นฟ้องที่สมบูรณ์ ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 158 (5)

สรุปเกี่ยวกับวันเวลา

ดังที่ผู้เขียนได้ตั้งข้อสังเกตไว้แต่แรกเกี่ยวกับความหมายของคำว่ากลางคืน ซึ่งตาม
กฎหมายจะมีอยู่ 2 ช่วง คือ ก่อนเที่ยงและหลังเที่ยง ดังนั้น ในการบรรยายฟ้องต้องระบุให้
ถูกต้องด้วย ถ้าเหตุเกิดก่อนเที่ยงหรือเที่ยงตรง ๆ ย่อมไม่มีปัญหา ๆ ที่จะทำให้นักศึกษา
บรรยายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องนี้ผิดพลาดก็คือกรณีเหตุเกิดคาบเกี่ยวกันไม่แน่ใจว่ากลางคืน
ช่วงใด เช่นนักศึกษาออกจากหอพักเวลาประมาณ 19.00 นาฬิกา ของวันที่ 13 พฤษภาคม 2523
ไปค้างบ้านเพื่อน 1 คืน กลับหอพักตอนเช้า 6.00 นาฬิกา พบว่าห้องถูกรื้อค้น ทรัพย์สิน
หาย รู้แต่เพียงว่าต้องถูกขโมยในคืนวันที่ 13 แต่ไม่รู้ว่าเหตุเกิดในช่วงก่อนเที่ยงหรือหลังเที่ยง

เพราะฉะนั้น ในช่วงคาบเกี่ยวเช่นนี้ต้องระมัดระวังการบรรยายฟ้อง อาจจะใช้ดังนี้

แบบที่ 1 “เมื่อเวลากลางคืนหลังเที่ยงของวันที่ 13 พฤษภาคม 2523 ถึงเวลากลางคืนก่อนเที่ยงของวันที่ 14 พฤษภาคม 2523 ต่อเนื่องกัน” หรือ

แบบที่ 2 “เมื่อระหว่างเวลาตั้งแต่พระอาทิตย์ตกวันที่ 13 พฤษภาคม 2523 ถึงเวลาพระอาทิตย์ขึ้นวันที่ 14 พฤษภาคม 2523 ซึ่งเป็นเวลากลางคืนตามกฎหมาย”

- ในกรณีเหตุเกิดไม่คาบเกี่ยว เช่น เหตุเกิดเวลา 03 นาฬิกา หรือ 04 นาฬิกา ก็บรรยายว่า “เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2523 เวลากลางคืนก่อนเที่ยง”

- เหตุเกิด 21.00 น. การบรรยาย ดังนี้

“เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2523 เวลากลางคืนหลังเที่ยง” เป็นต้น

ในบางกรณีการทำความผิดต่อกฎหมายบทหนึ่ง อาจจะมีการกระทำหลายอย่างประกอบกัน และการกระทำแต่ละอย่างเกิดขึ้นต่างวันเวลากัน เช่น ฐานลักขโมยทรัพย์ ฉ้อโกงทรัพย์ จำเลยอาจรับมอบทรัพย์มาในวันหนึ่ง แล้วมีเจตนาเบียดบังในอีกวันต่อ ๆ มา เช่น จำเลยเป็นลูกจ้างบริษัทขายรถจักรยานยนต์ หรือจักรเย็บผ้า บริษัทมอบทรัพย์ให้จำเลยไปส่งแก่ลูกค้าของบริษัทต่างจังหวัด จำเลยรับจักรเย็บผ้ามาแล้วในวันศุกร์ ตั้งใจว่าจะไปส่งให้ลูกค้าตามที่บริษัทมอบหมายที่จังหวัดนครปฐม แต่ปรากฏต้องเสียจึงเก็บสินค้าไว้ที่บ้านตั้งใจจะส่งในวันจันทร์ ซึ่งห้างฯ ของลูกค้าเปิดทำการตามปกติ แต่ต่อมาในวันอาทิตย์เสียการพนันเล่นม้าหมดตัวจึงนำจักรเย็บผ้านั้นไปขายเอาเงินใช้เสียดังนี้ เป็นต้น ในการบรรยายฟ้องโจทก์จะต้องกล่าวถึงวันเวลาทั้งสองคราว การกล่าวแต่เพียงวันรับมอบทรัพย์ไม่คลุมถึงวันที่เบียดบังทรัพย์ ดังตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกา 1572/2498 ซึ่งได้ศึกษากันมาแล้ว

สถานที่

มาตรา 158 (5) กำหนดบังคับให้ฟ้องต้องระบุสถานที่ที่เกิดเหตุ ด้วยความมุ่งหมายจะให้จำเลยเข้าใจว่า โจทก์กล่าวหาว่าจำเลยได้กระทำความผิดนั้น จำเลยได้กระทำความผิด ณ ที่แห่งใด ทั้งนี้ เพื่อความยุติธรรมจำเลยจะได้แก้ข้อกล่าวหาหรือต่อสู้คดีได้ ถ้าผู้ถูกกล่าวหาว่าลักทรัพย์ แต่ผู้กล่าวหาไม่บอกว่าที่ลักทรัพย์นั้นลักทรัพย์อะไร ลักของใคร ที่ไหน และเมื่อใด ทำให้ผู้คดีไม่ถูก

ดังนั้น ฟ้องที่ถูกต้องนอกจากจะต้องบรรยายข้อเท็จจริงตามที่กล่าวไว้แล้ว ยังจะต้องประกอบด้วยการบรรยายถึงสถานที่ให้ปรากฏด้วย คำฟ้องที่ไม่ระบุสถานที่เกิดเหตุ เคยปรากฏแนววินิจฉัยของศาลฎีกา ถือว่าเป็นคำฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ ถึงแม้ว่าจำเลยจะให้การรับสารภาพ ก็ลงโทษจำเลยไม่ได้ ศาลก็ต้องพิพากษายกฟ้อง (ฎ. 1514/2479)

คำพิพากษาฎีกาที่ 523/2489

ฟ้องเรื่องรับของโจร มิได้ระบุที่เกิดเหตุ เป็นฟ้องที่ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อาญา มาตรา 158 (5) ฟ้องข้อ 1 กล่าวถึงทรัพย์สินที่ถูกลักและสถานที่ที่ถูกลัก ฟ้องข้อ 2 ทว่าจำเลยรับของโจรอ้างถึงวันเวลารับของโจร และอ้างถึงวันเวลาที่เกิดเหตุในข้อ 1 ด้วย แต่มิได้อ้างถึงที่เกิดเหตุด้วย ดังนี้ จะถือว่าฟ้องข้อ 2 ได้ระบุถึงที่เกิดเหตุด้วยไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1276/2492 (ประชุมใหญ่)

ฟ้องคดีอาญาซึ่งไม่ระบุที่เกิดเหตุเป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 158 (5) ..... ฯลฯ

ความหมายของคำว่าสถานที่

คำว่าสถานที่เป็นคำรวม หมายถึงการจะต้องระบุตำบล อำเภอ จังหวัด หรือ แขวง เขต ที่เกิดการกระทำผิด โดยปกติถือเขตท้องที่ตามการปกครองเป็นเกณฑ์ การระบุในที่นี้มีได้หมายความว่า จะต้องระบุละเอียดถึงขนาดหมู่ที่เท่าใด ตำบลใด เสมอไป ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยไว้ว่าเพียงแต่กล่าวพอสมควรที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีก็พอแล้ว (ฎ. 951/2509, 1138/2514, 2487/2527)

คำพิพากษาฎีกาที่ 3790/2527

การระบุถึงสถานที่ที่เกิดการกระทำผิดตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 158 (5) ไม่จำเป็นต้องระบุตำบลหรือแขวงของสถานที่เกิดเหตุเสมอไป เพียงแต่กล่าวไว้พอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีก็เป็นการเพียงพอแล้ว การที่โจทก์บรรยายว่าเหตุเกิดที่ธนาคารกรุงเทพ พาณิชยกรรม จำกัด สาขาทรงวาด ถนนทรงวาด เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร อันเป็นธนาคารตามเช็ครายพิพาทของจำเลย ดังนี้ เป็นฟ้องที่สมบูรณ์ชอบด้วย ป.วิ.อาญา มาตรา 158 (5) แล้ว

อนึ่ง ในบางคดีสถานที่เกิดเหตุอาจจะมีมากกว่าหนึ่งแห่ง เช่น คดีประเภทตัวเงิน สถานที่ออกตัวเงินกับสถานที่ให้ใช้เงิน (ธนาคาร) อาจอยู่ต่างท้องที่หรือคนละแห่งกัน หรือความผิดฐานหนึ่งเห็นยว กักขัง ทุจริตอาชญากรรมและข่มขืนกระทำชำเรา จำเลยอาจนำผู้เสียหายรอนแรมไปหลายวันหลายคืนและหลายท้องที่ก็ได้ เช่น การจับคนเรียกค่าไถ่ กรณีเช่นนี้ก็ควรบรรยายฟ้องให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ด้วย

สรุปข้อควรระมัดระวังในการระบุสถานที่เกิดเหตุ

- 1) กรณีไม่แน่ว่าการกระทำความผิดกระทำในท้องที่ใด
- 2) กรณีการกระทำความผิดคาบเกี่ยวกันระหว่างสองท้องที่
- 3) กรณีการกระทำความผิดต่อเนื่องไปหลายท้องที่

1) กรณีไม่แน่ใจว่าการกระทำความผิดกระทำในท้องที่ใด

กรณีเช่นนี้เป็นเรื่องที่ตัวโจทก์เองไม่แน่ใจว่าความผิดเกิดขึ้นในท้องที่ใด เมื่อไม่แน่ใจก็ระบุสถานที่ไม่ถูก เช่น นักศึกษาถูกล้วงกระเป๋าขณะเดินทางจากซอยทองหล่อ พระโขนงไปฟังคำบรรยายที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง หัวหมาก โดยไม่รู้ว่าถูกล้วงกระเป๋าเมื่อใด มารู้ตัวเมื่อลงจากรถยนต์โดยสารประจำทางแล้ว ดังนี้ การบรรยายเกี่ยวกับสถานที่อาจใช้ดังนี้

“เหตุเกิดขณะโจทก์เดินทางบนรถยนต์โดยสารประจำทางเกี่ยวพันกันระหว่างท้องที่แขวง.....เขต.....กับท้องที่แขวง.....เขต.....กรุงเทพมหานคร”

2) กรณีการกระทำความผิดคาบเกี่ยวกันระหว่าง 2 ท้องที่

คือความผิดส่วนหนึ่งกระทำในท้องที่หนึ่ง แต่อีกส่วนหนึ่งกระทำในอีกท้องที่หนึ่ง เช่น ลักทรัพย์โดยวิธีล้วงกระเป๋าในท้องที่พาทูร์ดี เจ้าหน้าที่ตำรวจและผู้เสียหายติดตามไปทันจำเลย ๆ ได้ทำร้ายบุคคลดังกล่าวในท้องที่สะพานหัน กลายเป็นคดีชิงทรัพย์ ฯลฯ การบรรยายฟ้องอาจใช้ดังนี้

“เหตุเกิดเกี่ยวพันกันระหว่างท้องที่ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....กับท้องที่ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....”

3) กรณีการกระทำความผิดต่อเนื่องไปหลายท้องที่

เช่น นั่งรถไฟจากเชียงใหม่-กรุงเทพฯ ผู้เสียหายหลับในรถไฟ ตื่นขึ้นเมื่อถึงกรุงเทพฯ กระเป๋าเดินทางหายตอนใดไม่รู้ ไม่รู้ว่าถูกขโมยในท้องที่ใด แต่ตอนรถไฟถึงสถานีบางซื่อเหลือวัตถุกระเป๋ายังอยู่ปกติ รถไฟออกจากบางซื่อก็กลับมาตื่นเมื่อถึงหัวลำโพง แล้วซึ่งแน่นอนต้องถูกขโมยในช่วงสถานีรถไฟบางซื่อ-หัวลำโพง ซึ่งไม่แน่ใจว่าจะเป็นท้องที่บางซื่อนั้นเองหรือท้องที่อื่น ๆ ที่รถไฟผ่าน เพราะฉะนั้น การบรรยายอาจใช้ดังนี้

“เหตุเกิดต่อเนื่องกันไปในท้องที่หลายท้องที่ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....กับท้องที่ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....”

ซึ่งสุดแต่ว่าจะต่อเนื่องไปในท้องที่ใด

ความผิดตาม พ.ร.บ. เช็ก เช่น

“เหตุเกิดที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด สาขาข้างเผือก เลขที่ 169/1-3 ถนนโชตนา ตำบลข้างเผือก อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ อันเป็นธนาคารตามเช็ครายพิพาทของจำเลย และที่แขวงสีลม เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร กับตำบลในคลองบางปลากด อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ อันเป็นภูมิลำเนาของโจทก์และจำเลยตามที่กล่าวในฟ้องเกี่ยวเนื่องกัน”

ความผิดฐานจ้างวานใช้ผู้อื่นกระทำความผิดมาผู้อื่น เช่น

“เหตุเกิดที่ตำบลกมลา อำเภอกะรุ จังหวัดภูเก็ต ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต และตำบลโคกกลอย อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เกี่ยวพันกัน”

ข้อที่ควรระวังในการระบุสถานที่เกิดเหตุตามมาตรา 158 (5) นี้ จะต้องไม่นำไปปะปนกับการบรรยายสถานที่เกิดเหตุซึ่งเป็นองค์ประกอบของความผิดบางลักษณะ เช่น การกระทำความผิดฐานกระทำความผิดด้วยประการใด ๆ แก่ที่จอดรถหรือเรือสาธารณะ จนน่าจะเป็นอันตรายแก่บุคคลอื่นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 226 หรือกระทำให้ทางสาธารณะ หรือที่ขึ้นลงของอากาศยานอยู่ในลักษณะอันน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่การจราจรตามมาตรา 229 หรือลักทรัพย์ในบริเวณหรือสถานที่ตามที่กล่าวไว้ในมาตรา 335 (2), (8), (5) ฯลฯ การบรรยายฟ้องในความผิดเหล่านี้ โจทก์ต้องแสดงให้เห็นปรากฏถึงบริเวณหรือสถานที่ดังกล่าวด้วย ถ้าไม่ระบุจะทำให้ความผิดที่ฟ้องกล่าวหาไม่เป็นความผิด ซึ่งจะทำให้ศาลยกฟ้องได้ เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 305/2491

ฟ้องว่าจำเลยเข้าไปในบริเวณท่าเรือ แล้ววิ่งโกดังลักทรัพย์ไป ดังนี้ไม่เป็นฟ้องที่จะลงโทษจำเลยฐานลักทรัพย์ที่ท่าเรือได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 574/2493

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 294 และกล่าวว่าเหตุเกิดที่สถานีบุรีรัมย์อันเป็นที่จอดรถไฟ ดังนี้ยอมเป็นการฟ้องว่าลักทรัพย์ในที่จอดรถไฟ

เปรียบเทียบความแตกต่างของคำพิพากษา 2 คดีนี้ จะเห็นว่าคดีแรก (ฎ. 305/2491) โจทก์บรรยายแต่เพียงว่าจำเลยเข้าไปในบริเวณท่าเรือแล้ววิ่งโกดังลักทรัพย์ไปไม่ได้ความว่าโกดังอยู่ที่ไหน โจทก์ไม่ได้ชี้ชัดลงไปแน่นอนดังคดีหลัง (ฎ. 574/2493) โจทก์ระบุแน่นอนว่าเหตุเกิดที่สถานีรถไฟบุรีรัมย์ อันเป็นที่จอดรถไฟ ต่างกับคดีแรก ทำให้สงสัยว่าโกดังอยู่ที่ท่าเรือหรือที่ไหนแน่ทำให้ศาลสงสัยวินิจฉัยเป็นคุณแก่จำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2410/2521

ตาม พ.ร.บ. การท่าเรือแห่งประเทศไทย อาณาบริเวณที่เป็นเขตควบคุมบำรุงรักษาของการท่าเรือ ต้องกำหนดโดยพระราชกฤษฎีกามีแผนที่แสดงไว้โดยชัดแจ้ง ฟ้องบรรยายเพียงว่าเหตุเกิดรถชนกันบนถนนการท่าเรือ ไม่ชัดพอว่าอยู่ภายในบริเวณการท่าเรือ จึงลงโทษตาม พ.ร.บ. การท่าเรือแห่งประเทศไทย ไม่ได้ ปัญหาข้อนี้แม้จำเลยไม่อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ก็ยกขึ้นวินิจฉัยเองได้

5.3) คำฟ้องต้องบรรยายถึงบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

คำฟ้องจะต้องบรรยายถึงบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดโดยปกติ การกระทำความผิดทุกกรณีย่อมมีบุคคลหรือสิ่งของไม่อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยเสมอ เช่น คดีทำร้ายร่างกายก็มีบุคคลผู้เสียหายและอาวุธเข้าไปเกี่ยวข้อง คดีลักทรัพย์ก็มีสิ่งของที่ถูกลักถูกขโมยเข้าไปเกี่ยวข้อง เป็นต้น สำหรับการบรรยายฟ้องถือหลักว่า ต้องกล่าวถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสองอย่างแล้วแต่กรณี จุดมุ่งหมายที่สำคัญก็เพื่อให้จำเลยทราบถึงข้อหาและข้อเท็จจริงที่ ถูกฟ้องหรือถูกกล่าวหาพอสมควร เช่น คดีทำร้ายร่างกายจะต้องบรรยายถึงชื่อบุคคลที่ถูก ทำร้ายว่าเป็นใคร เพื่อจำเลยจะได้รู้ว่าเขาถูกกล่าวหาว่าทำร้ายใคร เป็นต้น ถ้าไม่ระบุชื่อ ผู้ถูกทำร้ายโดยเพียงแต่อ้างลอย ๆ อาจกลายเป็นฟ้องเคลือบคลุมได้ ตัวอย่างเช่น คำบรรยาย ฟ้องที่ไม่ระบุชื่อผู้ถูกทำร้าย โดยกล่าวแต่เพียงว่าจำเลยใช้ปืนยิงคนร้าย 1 นัด กระสุนถูก ที่ใดไม่ปรากฏ แต่ใครจะเป็นคนร้าย (ที่ถูกยิง) ยังไม่ทราบเป็นฟ้องเคลือบคลุม (ฎ. 141/ 2485) หรือฟ้องกล่าวหาว่าจำเลยลักทรัพย์ ต้องบรรยายให้รู้ที่หาว่าจำเลยลักทรัพย์นั้นลัก ของใคร เจ้าทรัพย์ชื่ออะไร มีปัญหาว่าถ้าไม่อาจทราบชื่อผู้เสียหายได้ เช่น ผู้เสียหายเป็น ไข้ หูหนวก เขียนหนังสือไม่ได้ ถ้ามกก็ไม่รู้เรื่องจะทำอย่างไร ในกรณีเช่นนี้ก็อาจจะแก้ไข โดยวิธีบรรยายลักษณะของผู้เสียหายให้พอสมควรที่จะทำให้จำเลยเข้าใจว่า หมายถึงบุคคล ลักษณะเช่นใด พอที่จะทำให้ฟ้องโจทก์มีความแน่นอนขึ้นไม่สับสน เช่น จำเลยลักสลากกิน แบ่งรัฐบาลของชายจีนซึ่งเป็นไข้ และเป็นน่อยอายุประมาณ 50 ปีเศษ ดังนี้ ถ้ากรณีบรรยาย ฟ้องไม่ระบุชื่อ เช่น ฟ้องว่าลักทรัพย์แต่ไม่ระบุชื่อเจ้าทรัพย์ในกรณีสามารถระบุชื่อได้ หรือ ไม่สามารถระบุชื่อได้แต่ก็ไม่บอกลักษณะที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นักศึกษาอาจจะสงสัยว่าผลจะเป็น อย่างไร ตัวอย่างเช่น บรรยายฟ้องว่าจำเลยบังอาจลักทรัพย์สิ่งของหลายอย่างราคา รวม 5,000 บาท ของผู้อื่น (หรือใช้คำว่าผู้มีชื่อ) ไปโดยเจตนาทุจริต.... ดังนี้จะถือว่าคำฟ้องกล่าว รายละเอียดถึงบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องเพียงพอแล้วหรือไม่

กรณีตามตัวอย่างนี้ต้องถือว่าเป็นคำฟ้องที่ไม่กล่าวให้รายละเอียดถึงบุคคลหรือสิ่งของ ที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรเท่าที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี ต้องถือว่าเป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์

ตัวอย่างแนววินิจฉัยของศาลฎีกาเกี่ยวกับบุคคลและสิ่งของ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 528/2484

วินิจฉัยว่าฟ้องหาว่าจำเลยลักทรัพย์ แต่ไม่ระบุชื่อเจ้าทรัพย์ เป็นฟ้องที่ไม่ถูกต้องตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 158 (5) เพราะไม่ได้บรรยายถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง

คำพิพากษาฎีกาที่ 593/2492

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยสมคบกันปล้นทรัพย์ของ นายออง บุตรบัน ซึ่งอยู่ในเคหสถาน ไปได้หลายอย่างแต่เป็นทรัพย์อะไรบ้าง และราคาเท่าใดไม่ปรากฏ เป็นฟ้องที่ไม่ถูกต้องตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5) ศาลฎีกากล่าวว่าหากไม่สามารถ จะกล่าวถึงรายละเอียดให้ทราบว่ามีทรัพย์สิ่งใดบ้างถูกปล้นไป อย่างน้อยก็ต้องระบุถึงประเภท ลักษณะและชนิดของทรัพย์เหล่านั้นเท่าที่พอจะให้จำเลยเข้าใจข้อหา ในเรื่องทรัพย์ตามที่ตนถูก กล่าวหาได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1643/2492

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยสมคบกับพวกใช้จ้างวานผู้มีชื่อหลายคนหลายครั้งให้ฆ่า ม. แต่มิได้ ระบุชื่อผู้ที่จำเลยใช้และไม่ระบุวาที่คราว ดังนี้ ถือว่าเป็นฟ้องเคลือบคลุม

คำพิพากษาฎีกาที่ 1892/2493

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 136 โดยกล่าวว่า จำเลยบังคับให้ ผู้มีชื่อ ให้ส่งทรัพย์ให้แก่จำเลยเท่านั้น (ไม่ระบุชื่อ) จำเลยยอมไม่สามารถ จะรู้ได้ว่าจำเลยต้องการว่ากระทำการบังคับใคร ทำให้จำเลยมีดমনไม่รู้ที่จะแก้ข้อหาส่วนนี้ ได้อย่างไร จึงเป็นฟ้องไม่ถูกต้องตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 158 (5)

คำพิพากษาฎีกาที่ 1200/2505

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยลักทรัพย์ผู้มีชื่อ เป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์

คำพิพากษาฎีกาที่ 1331/2516

ฟ้องบรรยายว่าจำเลยกระทำความผิดมาตรา 267 โดยบรรยายเพียงกว้าง ๆ ว่าจำเลยบังอาจ แข็งให้เจ้าพนักงานที่ดินจดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารราชการและเอกสารสิทธิไม่พอที่จะ ทำให้จำเลยรู้ว่าเอกสารที่โจทก์กล่าวถึงนั้น คืออะไรมีอยู่จริงหรือไม่ ถือได้ว่าฟ้องไม่มี ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสิ่งของที่เกี่ยวข้องพอสมควรเท่าที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี ไม่ชอบ ด้วย ป.วิ.อาญา มาตรา 158

คำพิพากษาฎีกาที่ 1033/2527

บรรยายฟ้องในข้อหาตาม ป.อ. มาตรา 148 ว่า จำเลยเป็นตำรวจใช้อำนาจหน้าที่ โดยมีชอบด้วยการข่มขืนใจและจงใจให้โจทก์ให้ทรัพย์สินอย่างอื่นเพื่อจะไม่ตั้งข้อหาคดีอาญาว่า โจทก์มีอาวุธปืนเถื่อนไว้ในครอบครอง โดยไม่บรรยายว่าให้ทรัพย์สินอะไร แก่ใคร ดังนี้ ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อาญา มาตรา 158 (5)

ตามตัวอย่างแนววินิจฉัยของศาลฎีกาซึ่งผู้เขียนได้ยกมานี้แสดงให้เห็นว่าคำฟ้องจะต้อง แสดงแจ้งชัดถึงบุคคลและสิ่งของดังได้กล่าวไว้แล้วแต่ต้น ถ้ากรณีข้อเท็จจริงเกิดขึ้นโดยตรง กล่าวคือ เราสามารถรู้ถึงตัวบุคคลผู้เสียหาย กระทั่งสิ่งของที่เกี่ยวข้องแล้วย่อมไม่มีปัญหา

ที่เป็นปัญหาทำให้น่าคิดก็คือในกรณีจำเลยเจตนาจะลักทรัพย์โดยเข้าไปในบ้านเรือนของผู้เสียหาย ซึ่งถือว่าเป็นเคสดานตามกฎหมายแล้ว โดยตรงเข้าไปยังชั้นหรือห้องวางของซึ่งมีสิ่งของหลายอย่างวางอยู่ เช่นวิทยุ โทรทัศน์ พัดลมตั้งโต๊ะ เตารีดไฟฟ้า เหล้าต่างประเทศชนิดต่าง ๆ ฯลฯ แต่ยังไม่ทันได้หยิบฉวยสิ่งของเหล่านั้นก็ถูกจับเสียก่อนดังนี้ หากจะต้องดำเนินคดีอาญา ฐานพยายามลักทรัพย์จะระบุสิ่งของที่เกี่ยวข้องอย่างไร จะว่าจำเลยพยายามลักโทรทัศน์ก็ไม่ถนัด เพราะยังไม่ได้แตะต้องทรัพย์ ถ้าจำเลยเคลื่อนที่ทรัพย์ได้ก็พอถือว่าลักทรัพย์สำเร็จ แต่ชั้นพยายามนี้ตัวผู้เสียหายเองก็ไม่แน่ใจว่าจำเลยเจตนาจะลักอะไร ดังนี้ การบรรยายเกี่ยวกับสิ่งของก็ก่อให้เกิดปัญหาไม่แน่ใจ ยิ่งในกรณีในชั้นสอบสวนจำเลยปฏิเสธลอย ๆ ไม่ยอมรับสารภาพทำให้ไม่อาจรู้ได้ว่า จำเลยตั้งใจขโมยสิ่งของชนิดใด เช่นนี้ การบรรยายฟ้องส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของจะละไว้เสียโดยไม่กล่าวถึงจะทำให้คำฟ้องเสียหายหรือไม่อย่างไร

ในปัญหานี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีลักทรัพย์สำเร็จ จำเป็นต้องกล่าวถึงบุคคลและสิ่งของ กล่าวคือ จำเลยลักทรัพย์อะไร ของใคร ราคาเท่าไร ที่ไหน ฯลฯ แต่ในฐานพยายามกระทำความผิดเราไม่อาจจะรู้ได้ว่าจำเลยพยายามลักอะไร ครั้นจะเดาใจจำเลยก็ไม่ได้จะว่าจำเลยตั้งใจลักโทรทัศน์ก็ไม่แน่ จำเลยอาจตั้งใจลักเตารีดหรือสุราต่างประเทศซึ่งจำหน่ายจ่ายโอนและเอาไปได้สะดวกกว่าโทรทัศน์ก็เป็นได้ ดังนั้น หากบรรยายพลาดพลั้งอาจถูกศาลยกฟ้องได้ เมื่อเป็นเช่นนี้การไม่ระบุว่าจะพยายามลักทรัพย์สิ่งใด ก็ควรจะใช้ได้ไม่เป็นฟ้องเคลือบคลุม เทียบเคียงแนววินิจฉัยของศาลฎีกา ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 31/2487

โจทก์ฟ้องระบุว่าจำเลยตัดรั้วเป็นช่องเข้าไปในเคสดาน โดยเจตนาลักทรัพย์ แต่มีเหตุสุดวิสัยมาขัดขวางจึงลักทรัพย์ไม่สำเร็จ แม้ไม่ระบุว่าลักทรัพย์อะไร ก็ไม่เป็นฟ้องเคลือบคลุม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1192/2498

ฟ้องฐานพยายามชิงทรัพย์ บรรยายฟ้องว่าจำเลยใช้กำลังทำร้ายและใช้ปืนขู่บังคับผู้เสียหายให้บอกที่เก็บทรัพย์ แม้ไม่บรรยายว่าทรัพย์อะไรบ้างก็ไม่เคลือบคลุม

ข้อสังเกตในการศึกษา

ที่ผู้เขียนนำแนววินิจฉัยของศาลฎีกามาเป็นตัวอย่างประกอบการทำความเข้าใจในการศึกษานี้ ขอให้นักศึกษาทำความเข้าใจเสียก่อนว่าเป็นเพียงหลักที่กฎหมายบังคับว่าฟ้องต้องบรรยายถึงบุคคลและสิ่งของที่เกี่ยวข้อง ที่ผู้เขียนใคร่จะขอให้นักศึกษาสังเกตก็คือ บางกรณีบรรยายฟ้องออกนอกหลักเกณฑ์ที่ว่านี้ กล่าวคือ

- 1) โจทก์มิได้ระบุชื่อผู้เสียหายในฟ้อง แต่ได้บรรยายฟ้องสามารถให้จำเลยเข้าใจได้ว่า

โจทก์หมายถึงผู้ใดแล้ว ศาลสูงก็เคยวินิจฉัยลงโทษจำเลย ย่อมแสดงว่าการบรรยายฟ้องเช่นนี้ ใช้ได้ เพราะศาลฎีกายังยอมรับพิจารณาลงโทษให้ ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 584/2488

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยป็นขึ้นไปบนเคหาสถานของนายสุขโดยมิได้รับอนุญาตจากนายสุข แล้วลักทรัพย์ไป วินิจฉัยว่า ตามถ้อยคำในฟ้องพอเป็นที่เข้าใจได้ว่าเป็นทรัพย์ของนายสุขแล้ว ถือว่าจำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี เมื่อจำเลยรับสารภาพว่าลักทรัพย์ของนายสุขแล้ว ก็ลงโทษได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 659/2517

แม้ในคำฟ้องจะไม่ปรากฏชื่อผู้เสียหาย แต่ในรายงานชั้นสูตรบาดแผลท้ายฟ้องได้ระบุชื่อผู้เสียหายไว้ด้วย เมื่อพิจารณาคำฟ้องประกอบกับรายงานชั้นสูตรบาดแผลท้ายฟ้องแล้ว เห็นได้ชัดว่าใครเป็นผู้เสียหาย ฟ้องของโจทก์ย่อมเป็นฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาฎีกาที่ 1290/2521

คดีลักทรัพย์ต้องระบุชื่อเจ้าของทรัพย์ ฟ้องกล่าวว่าจำเลยลักทรัพย์ของผู้เสียหาย หรือรับของโจร ไม่ระบุชื่อผู้เสียหายที่ว่าเป็นใคร แต่ตอนท้ายฟ้องบรรยายว่าจำเลยถูกควบคุมตัวอยู่ตามหมายซึ่งระหว่างสอบสวนในคดีที่ระบุชื่อเจ้าของทรัพย์ปรากฏอยู่ด้วย อนุโลมได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของฟ้อง จำเลยน่าจะเข้าใจได้ว่าผู้เสียหายคือใคร ฟ้องชอบด้วย ป.วิ.อาญา มาตรา 158 (5)

2) การระบุตัวบุคคลผู้เกี่ยวข้อง โดยปกติจะต้องระบุชื่อของบุคคลผู้เกี่ยวข้องนั้น ในบางกรณีแม้ไม่ได้ระบุชื่อ แต่ผู้บรรยายฟ้องได้ระบุตำแหน่งหน้าที่หรือฐานะของบุคคลนั้น ถ้าหากตำแหน่งหรือฐานะนั้นมีได้เฉพาะบุคคลในขณะฟ้องนั้น เช่น ตำแหน่งอธิบดีกรมอัยการ หรือประธานศาลฎีกา ฯลฯ เป็นต้น การระบุเช่นว่านี้ถือได้ว่าฟ้องได้กล่าวถึงบุคคลผู้เกี่ยวข้องพอสมควรแล้ว ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 894-897/2506

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยแจ้งความเท็จต่อพนักงานสอบสวนตำรวจสันติบาล สังฆมนตรี และสังฆนายก วินิจฉัยว่าในส่วนที่ฟ้องว่าแจ้งความเท็จต่อพนักงานสอบสวนตำรวจสันติบาล และสังฆมนตรีโดยไม่ระบุว่าเป็นใคร (คือไม่ระบุชื่อ) นั้น เป็นฟ้องเคลือบคลุม แต่ในส่วนที่ฟ้องว่าแจ้งความเท็จต่อสังฆนายกนั้น ศาลฎีกาเห็นว่า สังฆนายกนั้นมีอยู่องค์เดียวในขณะที่โจทก์ฟ้อง แม้จะไม่ระบุพระนามใคร ๆ ตลอดจนจำเลยก็ย่อมทราบได้ดีว่าขณะนั้นสังฆนายกของประเทศคือใคร ฟ้องของโจทก์ส่วนนี้จึงไม่เคลือบคลุม

3) ถ้าบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นองค์ประกอบความผิดเป็นพวกหรือเป็นฝ่ายผู้กระทำผิดหรือเป็นบุคคลที่สาม หรือแม้บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องเพียงในพฤติการณ์ของการกระทำผิดโดยทั่ว ๆ ไปแล้วโจทก์ไม่จำเป็นต้องระบุชื่อ ฟ้องนั้นถือว่าสมบูรณ์ ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 399/2495

โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยสมคบกันทำไม้โดยใช้อุบายจ้างวานให้ผู้อื่นทำไม้แปรรูป และชักลากไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต และได้สมคบกับพวกที่หลบหนีไปลักไม้ ขอให้ลงโทษตาม พรบ.ป่าไม้ และกฎหมายอาญา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ฟ้องของโจทก์มีข้อความชัดเจนพอที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีแล้วว่า โจทก์หาว่าจำเลยได้สมคบกันทำไม้โดยใช้อุบายหรือจ้างวานผู้อื่นทำโดยไม่ได้รับอนุญาต และสมคบกับพวกที่หลบหนีลักไม้ผู้อื่น ส่วนที่จำเลยใช้อุบายจ้างวานและพวกที่หลบหนีจะเป็นใคร และมีจำนวนกี่คนนั้น ไม่ใช่ข้อสำคัญแห่งคดีที่จะทำให้จำเลยเข้าใจผิดหลงว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิด ฟ้องของโจทก์จึงสมบูรณ์

คำพิพากษาฎีกาที่ 1217/2492

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยบังอาจสมคบกันเล่นการพนันสะบ้าทอยพนันเอาทรัพย์สินกันโดยมิได้รับอนุญาต ทั้งนี้ โดยจำเลยที่ 1, 2, 3 เป็นผู้จัดให้มีการเล่น จำเลยนอกนั้นเป็นผู้เข้าพนันในการเล่นด้วย แม้โจทก์จะไม่ระบุตัวผู้เข้าเล่นเลย ก็เป็นฟ้องที่สมบูรณ์พอให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี

คำพิพากษาฎีกาที่ 1729/2492

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยมีธนบัตรปลอมโดยรู้ว่าเป็นธนบัตรปลอมไว้เพื่อจำหน่ายแล้วจำเลยนำธนบัตรปลอมไปเที่ยวซื้อโคกระบือจากราษฎร แม้ไม่ระบุชื่อผู้ใด และจำเลยก็ไม่ได้หลงต่อสู้อย่างใด ดังนี้ ไม่เป็นฟ้องเคลือบคลุม

คำพิพากษาฎีกาที่ 1460/2499

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยสมคบกับพวกอีกคนหนึ่งกระทำความผิดฐานชิงทรัพย์แต่มิได้ระบุว่าพวกของจำเลยอีกคนหนึ่งเป็นใคร วินิจฉัยว่าโจทก์ไม่จำเป็นต้องระบุว่าพวกของจำเลยเป็นใคร ฟ้องของโจทก์สมบูรณ์

คำพิพากษาฎีกาที่ 1982/2500

โจทก์ฟ้องว่าคนร้ายลักรถจักรยานสองล้อของผู้เสียหายไป ต่อมาเจ้าทรัพย์ติดตามไถ่รถจักรยานคืนจากผู้มีชื่อโดยจำเลยไปขายไว้ ทั้งนี้ โดยจำเลยลักหรือรับของโจร จำเลยตัดฟ้องว่าฟ้องโจทก์เคลือบคลุมโดยไม่ระบุตัวผู้ได้รถจากจำเลย จำเลยไม่เข้าใจข้อหาได้ดี หลงข้อต่อสู์ ขอให้ยกฟ้อง วินิจฉัยว่า แม้มิได้ระบุชื่อผู้ที่จำเลยนำรถไปขายก็ไม่เป็นฟ้องเคลือบคลุม

คำพิพากษาฎีกาที่ 894-897/2506

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยหมิ่นประมาทผู้เสียหายต่อบุคคลที่สาม วินิจฉัยว่าแม้โจทก์จะไม่ระบุว่าบุคคลที่สามเป็นใคร ก็เป็นฟ้องที่สมบูรณ์

ตัวอย่างทั้งหลายที่ผู้เขียนหยิบยกมาเป็นข้อสังเกตนี้จะเห็นว่า แม้ศาลจะยอมรับบังคับ

ให้ แต่ในฐานะของทนายความผู้ต้องรักษานผลประโยชน์ของลูกค้าแล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่าไม่ควรจะเสี่ยงบรรยายเช่นว่านี้ แม้จะเพื่อทดลองวิชาก็ตาม เพราะผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการทดลองวิชาคือลูกค้า ดังนั้น ควรจะได้ทำตามแบบแผนที่กฎหมายกำหนด

การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยกระทำความผิด

ส่วนที่ว่าด้วยการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยกระทำความผิดนี้ให้จำง่าย ๆ ว่า ฟ้องจะต้องระบุการกระทำของจำเลยที่ถือว่าเป็นความผิดพอสมควรให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีว่าจำเลยทำอะไรอันกฎหมายถือว่าเป็นความผิด มีข้อสังเกตหลักในการบรรยายฟ้องในส่วนที่กล่าวนี้ คือ

1. **ต้องบรรยายข้อเท็จจริงในฟ้องยืนยันว่าจำเลยกระทำความผิด** กล่าวคือ ข้อเท็จจริงจะต้องไม่ขัดแย้งกันเอง จนไม่ทราบว่าจะทักกล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิดฐานใด ฟ้องที่ไม่ยืนยันว่าจำเลยได้กระทำความผิดถือว่าเป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ แม้จำเลยจะรับสารภาพ ศาลก็ไม่ลงโทษตัวอย่าง เช่น โจทก์บรรยายฟ้องว่า เมื่อระหว่างวันที่.....ถึงวันที่.....เวลา.....จำเลยได้สมคบกันลักเรือมาด 1 ลำ หรือมิฉะนั้นจำเลยรับเรือไว้ โดยรู้ว่าเป็นเรือที่นายบุญเรืองจำเลยลักมา ขอให้ลงโทษฐานลักทรัพย์หรือรับของโจร ดังนี้ จะเห็นได้ว่าเป็นฟ้องที่บรรยายข้อเท็จจริงขัดกันในตัว เพราะตอนต้นยืนยันว่าจำเลยลักเรือ แต่ตอนท้ายกลับกล่าวหาว่าจำเลยรับเรือไว้โดยรู้ว่าเป็นของลักมา ฟ้องจึงขัดแย้งกันเอง จำเลยไม่อาจเข้าใจข้อหาได้ดี เป็นฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น หรือโจทก์ฟ้องว่า เมื่อวันที่.....เวลา.....มีคนร้ายจับฉาห้องลักทรัพย์ของนายเคลือบ เดิมสูงเนิน ไป เจ้าพนักงานจับตัวจำเลยได้พร้อมด้วยสิ่งของที่คนร้ายลักไปขอให้ลงโทษฐานลักทรัพย์ ดังนี้ เป็นฟ้องไม่สมบูรณ์ เพราะไม่ระบุยืนยันว่าจำเลยได้กระทำความผิด (เทียบนัย ฎ. 503/2486)

แนววินิจฉัยของศาลฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 30/2494

ฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดฐานยักยอกหรือลักทรัพย์ โดยบรรยายฟ้องในตอนต้นกล่าวหาว่าจำเลยรับมอบหมายทรัพย์แล้วยักยอก แต่ตอนหลังกลับกล่าวหาว่าจำเลยลักทรัพย์แล้วอ้างมาตราขอให้ลงโทษ ทั้งความผิดฐานลักทรัพย์และยักยอก ดังนี้ เป็นฟ้องที่ขัดแย้งอยู่ในตัว เป็นฟ้องที่ไม่ถูกต้องตาม มาตรา 158 (5) ป.วิ.อาญา ศาลรับไว้พิจารณาเอาโทษจำเลยมิได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1914/2494

ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานลักทรัพย์หรือรับของโจรนั้น ถ้าฟ้องกล่าวยืนยันว่าจำเลยเป็นคนร้ายลักทรัพย์ แล้วตอนปลายกล่าวฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดรับของโจรในทรัพย์รายเดียวกันนั้นอีก ดังนี้ ย่อมเป็นฟ้องที่กล่าวขัดแย้งกันในตัว เป็นฟ้องเคลือบคลุม ศาลต้องยกฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 250/2500

บรรยายฟ้องข้อ 1 ว่าจำเลยลักทรัพย์ แต่กล่าวในฟ้องข้อ 2 ว่า จำเลยลักทรัพย์หรือรับของโจร เช่นนี้ เป็นฟ้องที่ขัดกันทำให้จำเลยไม่เข้าใจข้อหาได้ดี เป็นฟ้องที่ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อาญา มาตรา 158 (5)

แต่อย่างไรก็ตาม ต่อมาแนววินิจฉัยนี้ได้เปลี่ยนไปว่าการบรรยายเช่นนี้ใช้ได้ไม่เคลือบคลุมแนววินิจฉัยที่ว่าเป็นคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 212/2504 (ประชุมใหญ่) วินิจฉัยว่า โจทก์บรรยายฟ้องตอนต้นว่าจำเลยลักทรัพย์ ในตอนต่อมาบรรยายว่าจับทรัพย์ได้ที่จำเลย ซึ่งจำเลยสมคบกันลักไปหรือมิฉะนั้นจำเลยก็รับของโจรไว้ ขอให้ลงโทษฐานลักทรัพย์และรับของโจร ดังนี้หาเป็นเคลือบคลุมไม่ แนววินิจฉัยที่เป็นไปในแนวเดียวกันนี้คือ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 543/2515 แต่ต่อมามีคำพิพากษาศาลฎีกา 1881/2517 วินิจฉัยแตกต่างออกไป กล่าวคือ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ความผิดฐานฉ้อโกงเป็นเรื่องที่ผู้กระทำความผิดได้ทรัพย์ด้วยการหลอกลวง แต่ความผิดฐานรับของโจร ทรัพย์ที่ได้มาด้วยการหลอกลวงนั้นผู้รับของโจรไม่ได้ไปหลอกลวงด้วย เมื่อโจทก์บรรยายฟ้องสำหรับความผิดฐานฉ้อโกงว่าจำเลยที่ 2 ได้ทรัพย์มาด้วยการร่วมกับจำเลยที่ 1 หลอกลวงผู้อื่น แต่กลับบรรยายฟ้องในความผิดฐานรับของโจรว่า จำเลยที่ 2 รับทรัพย์รายเดียวกันนี้ไว้โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นทรัพย์ที่ได้มาจากการฉ้อโกง ซึ่งแสดงว่าจำเลยที่ 2 ไม่ได้ร่วมหลอกลวงด้วย จึงขัดกัน จำเลยที่ 2 ไม่อาจเข้าใจได้ว่าโจทก์กล่าวหาว่ากระทำการอย่างใดแน่ ย่อมต่อสู้คดีไม่ถูก ฟ้องของโจทก์ก็เกี่ยวกับจำเลยที่ 2 ในความผิดสองฐานนี้ จึงเป็นฟ้องที่เคลือบคลุม แต่สำหรับจำเลยที่ 1 มิได้กล่าวหาว่ากระทำผิดฐานรับของโจรด้วย ฟ้องโจทก์ก็เกี่ยวกับจำเลยที่ 1 ในความผิดฐานฉ้อโกงจึงไม่เคลือบคลุม

เมื่อพิจารณาแนววินิจฉัยเกี่ยวกับเรื่องนี้จะเห็นว่ายังไม่ลงรอยกัน ในกรณีเช่นนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าไม่น่าจะต้องเสี่ยงในการบรรยายฟ้องเช่นว่านี้ แต่อาจเลี่ยงไปบรรยายในลักษณะเล่าเรื่องโดยตอนต้นไม่ยืนยันว่าเป็นจำเลยแต่ใช้คำว่า คนร้าย แทน แล้วจึงยืนยันว่าเป็นจำเลยภายหลัง ดังเช่นที่ปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 624-625/2480 โจทก์บรรยายฟ้องว่า มีคนร้ายลักทรัพย์ของเจ้าทรัพย์ไป ต่อมาเจ้าพนักงานจับของกลางได้ที่จำเลย ทั้งนี้ โดยจำเลยเป็นผู้ลักทรัพย์รายนี้หรือมิฉะนั้นจำเลยได้รับไว้โดยรู้ว่าเป็นของที่ได้มาโดยการกระทำผิดกฎหมาย วินิจฉัยว่าเป็นฟ้องที่สมบูรณ์

ตัวอย่างฟ้องที่ยืนยันว่าจำเลยกระทำผิด เช่น ฎ. 1125/2507

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1125/2507

โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยเช่าซื้อจักรเย็บผ้า 1 หลัง จากบริษัทซิงเกอร์โซอิ่งแมชชีน จำเลยต้องส่งเงินค่าเช่าซื้อเป็นรายเดือน ได้ผ่อนชำระมาบ้างแล้ว ที่เหลือจำเลยไม่ยอมชำระ

และจำเลยได้นำเอาจักรดังกล่าวไปจำหน่ายเสียที่สถานชานานูบาล โดยจำเลยมีเจตนาทุจริตคิด ยักยอกเบียดบังเอาจักรเป็นอาณานิคมส่วนตัว ดังนี้ พอแปลความหมายได้ว่าจำเลย เบียดบังเอาจักรเป็นของตนโดยทุจริตอันเป็นองค์สำคัญในความผิดทางอาญาฐานยักยอกแล้ว พ้องของโจทก์จึงเป็นฟ้องที่ยืนยันข้อเท็จจริงว่าจำเลยได้กระทำความผิดฐานยักยอกโดยสมบูรณ์ เมื่อจำเลยให้การสารภาพตลอดข้อหาแล้ว ศาลก็ลงโทษจำเลยได้

2. ฟ้องต้องบรรยายการกระทำที่โจทก์อ้างว่าจำเลยกระทำความผิดเกี่ยวกับประธานกับองค์ ประกอบความผิดจนครบถ้วนตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

นักศึกษาจะต้องรู้ว่าความผิดฐานใดมีองค์ประกอบอย่างไร แต่ในการสอบไล่ของ คณะนิติศาสตร์ มร. จะให้ตัวบทกฎหมายในเรื่องนั้น ๆ ด้วย เพราะฉะนั้น ในการบรรยายฟ้อง จะต้องเลือกใช้ถ้อยคำตามที่กฎหมายบัญญัติเป็นองค์ประกอบไว้ ตัวอย่างเช่น ความผิดฐาน ฉ้อโกง ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 บัญญัติว่า “ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่น ด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริง ซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการ หลอกลวงดังว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม...ผู้นั้นกระทำความผิด ฐานฉ้อโกง”

เมื่อแยกองค์ประกอบความผิดฐานนี้จะได้อันนี้ :-

1. หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดความจริงซึ่งควรบอก ให้แจ้ง
2. โดยการหลอกลวงนั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม
3. เจตนา
4. โดยทุจริต

คำบรรยายฟ้องความผิดฐานฉ้อโกงจึงควรเป็นดังนี้

“จำเลยนี้โดยทุจริตบังอาจ (หรือเจตนา) หลอกลวง นาย ก. โดยกล่าวแสดงข้อความ อันเป็นเท็จว่า พี่ชายนาย ก. ไซ้ให้มาเอารถจักรยาน 1 คัน ราคา 3,000 บาท อันเป็นข้อความ เท็จ ความจริงพี่ชายนาย ก. ไม่ได้ไซ้ให้มาเอารถจักรยานแต่อย่างใด และโดยการหลอกลวง ดังกล่าวนั้น จำเลยได้ไปซึ่งทรัพย์สินของนาย ก. โดยนาย ก. ส่งมอบรถจักรยาน 1 คัน ราคา 3,000 บาท ให้แก่จำเลยไป”

จากตัวอย่างนี้จะปรากฏคำว่า “โดยทุจริต” “หลอกลวง” “การแสดงข้อความอัน เป็นเท็จ” “ทรัพย์สิน” ซึ่งเป็นถ้อยคำที่บัญญัติไว้ในมาตรา 341 โดยนำมาผสมผสานกับ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำผิดจนครบองค์ประกอบ ทางกลับกันถ้าบรรยายฟ้องไม่ครบ องค์ประกอบแล้ว จะเป็นผลให้ศาลลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่โจทก์ขอให้ลงโทษไม่ได้ ตัวอย่างแนววินิจฉัยของศาลฎีกา เช่น

ฟ้องฐานปล้นทรัพย์

โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยนี้กับพวกที่หลบหนียังจับตัวไม่ได้สมคบกันปล้นทรัพย์ แต่ไม่ได้บรรยายว่าพวกที่หลบหนีมีกี่คน ฟ้องของโจทก์จึงฟังให้สมบูรณ์ในความผิดฐานปล้นทรัพย์ไม่ได้..... ฯลฯ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1331/2493)

ฟ้องฐานลักทรัพย์

โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยมีมิดเป็นอาวุธลัดตัดไม้ไผ่สี่สูกของนางเซียงขาดจากกอ 1 ลำ คิดเป็นราคา 30 สตางค์ เหตุเกิด.....ขอให้ลงโทษฐานลักทรัพย์ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ลงโทษฐานลักทรัพย์ไม่ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 233/2486) ทั้งนี้ เพราะโจทก์บรรยายฟ้องขาดองค์ประกอบความผิดในเรื่องเอาทรัพย์ไป และคำบรรยายการกระทำของจำเลยไม่แสดงว่าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์

ฟ้องฐานทำให้เสียทรัพย์

โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยมิได้มีอำนาจอันชอบด้วยกฎหมาย บังอาจลงสู่มปลานในนาของนายมา แล้วได้เหยียบย่ำข้าวกล้าของนายมาเสียหาย คิดราคา 30 บาท เหตุเกิด..... เป็นฟ้องที่ลงโทษจำเลยฐานทำให้เสียทรัพย์ไม่ได้ เพราะตามฟ้องไม่พอจะเข้าใจได้ว่าจำเลยมีเจตนาเหยียบย่ำต้นข้าวของนายมาให้เสียหาย คงฟังได้แต่เพียงว่าจำเลยมีเจตนาลงไปสู่มปลานในนาของนายมา และเนื่องจากการสู่มปลานนี้จำเลยเหยียบย่ำต้นข้าวเสียหาย หาใช่มีเจตนาโดยตรงที่จะแกล้งเหยียบย่ำต้นข้าวให้เสียหายไม่ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 110/2492) คำวินิจฉัยคดีนี้เท่ากับว่าโจทก์บรรยายฟ้องขาดองค์ประกอบความผิดในเรื่องเจตนาทำให้เสียทรัพย์ ศาลฎีกาจึงไม่ลงโทษฐานทำให้เสียทรัพย์

ความผิดฐานแจ้งความเท็จ

ฟ้องความผิดฐานแจ้งความเท็จตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 172 โดยไม่ได้ระบุว่าอาจทำให้ผู้ใดหรือประชาชนเสียหาย แม้อ่านคำบรรยายฟ้องโดยทั่วไปก็ไม่อาจรู้ได้ และฟ้องความผิดฐานช่วยผู้อื่นเพื่อไม่ให้ต้องโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 189 โดยไม่ได้ระบุว่าช่วยโดยให้ที่พำนักหรือซ่อนเร้นหรือช่วยด้วยประการใด ๆ เพื่อให้ไม่ถูกจับกุมและตามคำบรรยายฟ้องก็ไม่อาจให้รู้ได้ว่า จำเลยกระทำการเพื่อไม่ให้ผู้ต้องหาถูกจับกุม

ฟ้องทำสองกรณีนี้ เป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ เพราะขาดองค์อันเป็นความผิดฐานนั้น ๆ ลงโทษจำเลยไม่ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 95/2507)

ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานโกงเจ้าหนี้ตาม ป.อ. มาตรา 350 โดยบรรยายฟ้องเพียงว่าโจทก์มีสิทธิที่จะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลเท่านั้น มิได้บรรยายว่าโจทก์ได้ใช้หรือจะใช้

สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้ ทั้งนี้ได้บรรยายว่าจำเลยได้กระทำไปโดยรู้ว่าเจ้าหนี้ของตน หรือของผู้อื่นได้ใช้หรือจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้ย่อมเป็นฟ้องที่ขาดสาระสำคัญ ไม่ครบองค์ประกอบแห่งความผิด (คำพิพากษาฎีกาที่ 288/2515)

ความผิดฐานปลอมและใช้เอกสารปลอม

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานปลอมและใช้เอกสารปลอม แต่ไม่ได้ระบุมาว่าการที่ จำเลยปลอมเอกสารขึ้นนั้น น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน และแม้จะอ่านคำ บรรยายฟ้องโจทก์โดยตลอดก็ไม่อาจทราบความหมายนี้ได้ ฟ้องโจทก์ดังนี้ไม่ครบองค์ความ ผิดตามกฎหมายที่โจทก์ขอให้ลงโทษ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1784/2517)

มีข้อที่นักศึกษาต้องระมัดระวังความผิดพลาดในส่วนนี้คือ การบรรยายฟ้องจะต้อง ประกอบด้วยองค์ประกอบของกฎหมายและข้อเท็จจริง ลำพังการบรรยายแต่ข้อเท็จจริงอย่าง เดียวแต่ไม่บรรยายองค์ประกอบดังกล่าวอย่างข้างต้น หรือบรรยายองค์ประกอบแต่เพียงอย่าง เดียวไม่บรรยายถึงข้อเท็จจริงในคดี ถือว่าฟ้องนั้นไม่สมบูรณ์คู่กัน ตัวอย่างเช่น

ความผิดฐานอนาจาร

โจทก์บรรยายฟ้องว่า “เมื่อวันที่... จำเลยได้บังอาจใช้อำนาจด้วยกำลังกายกระทำ อนาจารแก่ น.ส.เพียร .... ฯลฯ” ขอให้ลงโทษฐานกระทำอนาจาร เป็นฟ้องที่มีได้แสดงความ หมายให้ทราบได้อย่างไรเลยว่า การกระทำอนาจารนั้นมีข้อเท็จจริงเป็นประการใด ฟ้องโจทก์ ขาดข้อเท็จจริงแห่งการกระทำอันเป็นสาระสำคัญ เป็นฟ้องที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย (คำ พิพากษาฎีกาที่ 222/2486)

ความผิดฐานฉ้อโกง

โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยเจตนาทุจริตใช้อุบายหลอกลวง นางคอย ททรัพย์อ่วม และ ประชาชนด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จปกปิดความจริง แต่มิได้บรรยายในฟ้องว่าความ จริงเป็นอย่างไร ความเท็จเป็นอย่างไร ไม่เป็นมูลความผิดฐานฉ้อโกง (คำพิพากษาฎีกาที่ 722/2512)

ความผิดฐานต่อสู้อัดขวางเจ้าพนักงาน

โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยขัดขวางเจ้าพนักงานมิให้จับกุมผู้กระทำผิด แต่ไม่บรรยาย ในฟ้องว่าจำเลยได้กระทำอย่างไรอันเป็นการขัดขวาง เป็นแต่บรรยายว่า “พวกจำเลยคนหนึ่ง ร้องขึ้นว่าพวกผู้ชายมารวมที่นี่ให้หมด วันนี้เป็นวันตายของเรา ไม่ยอมให้ตำรวจจับเหล่า” และมีได้บรรยายว่าจำเลยสมคบหรือสมรู้กับผู้กล่าวถ้อยคำนั้น เป็นฟ้องที่ลงโทษจำเลยฐาน ต่อสู้อัดขวางเจ้าพนักงานมิได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1218/2499)

ความผิดต่อเสรีภาพ

ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 309 ความผิดต่อเสรีภาพ แต่คำบรรยายฟ้องไม่มีข้อเท็จจริงซึ่งแสดงให้เห็นว่าจำเลยได้กระทำให้โจทก์กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สิน ของโจทก์อย่างใด การกระทำของจำเลยไม่อาจผิดตามฟ้อง ศาลยอมพิพากษายกฟ้องได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1620/2513)

ความผิดฐานยกยอกทรัพย์

ฟ้องขอให้ลงโทษตาม ป.อ. มาตรา 352 บรรยายว่าจำเลยครอบครองรถยนต์ของโจทก์แล้วเบียดบังเอาเรือเป็นของจำเลยหรือบุคคลที่สามโดยทุจริต แต่ไม่บรรยายว่าเบียดบังอย่างไรเป็นฟ้องเคลื่อนคลุม (คำพิพากษาฎีกาที่ 2352/2521 ศึกษา ฎ. 894/2508, 1185/2508 ประกอบความเข้าใจ)

ความผิดฐานเป็นเจ้าของพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

บรรยายฟ้องในข้อหาตาม ม. 157 ว่า จำเลยเป็นเจ้าของพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพราะได้ฟัง ทำลายประตูบ้าน และเข้าไปในบ้านโจทก์ในเวลากลางคืนโดยไม่มีหมายค้น โดยไม่มีข้อความว่าเพื่อให้เกิดเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตดังนี้ ฟ้องไม่ครบองค์ประกอบความผิด (คำพิพากษาฎีกาที่ 1033/2527)

ความผิดตามมาตรา 161, 162

บรรยายฟ้องในข้อหาตาม ม. 161, 162 ว่า จำเลยจับโจทก์โดยไม่มีหมายค้นและหมายจับ หากมือผู้ก็เป็นการปลอมขึ้นภายหลัง และรับรองว่าได้มีการแจ้งข้อหาและกระทำการตามหลักฐานนั้น โดยไม่บรรยายว่าจำเลยมีหน้าที่ทำ ดูแลรักษา รับหรือรอกข้อความลงในเอกสาร ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของความผิดฐานนี้ ดังนี้ ฟ้องไม่ครบองค์ประกอบความผิด (ฎ. 1033/2527)

ความผิดตามมาตรา 278, 284

บรรยายฟ้องในข้อหาตาม ม. 278, 284 ว่า จำเลยพาโจทก์ไปกระทำอนาจาร ไม่บรรยายว่ามีอาวุธหรือใช้กำลังประทุษร้าย หรือใช้อุบายหลอกลวง ใช้อำนาจครอบงำ ผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด ดังนี้ ฟ้องไม่ครบองค์ประกอบความผิด (ฎ. 1033/2527)

ความผิดตามมาตรา 340

บรรยายฟ้องข้อหาตาม ม. 340 ว่า จำเลยทั้งสามร่วมกันมีอาวุธปืนใช้กำลังประทุษร้าย ปล้นเอาทรัพย์สินของโจทก์ไปโดยเจตนาทุจริต โดยไม่บรรยายว่า การใช้กำลังประทุษร้ายกระทำอย่างใด และไม่ปรากฏว่า การใช้กำลังประทุษร้ายนั้นเพื่อให้ความสะดวกแก่การลักทรัพย์หรือ

การพาทrophyนั้นไป หรือเพื่อการอย่างหนึ่งอย่างใดที่บัญญัติไว้ใน ม. 339 อันเป็นส่วนหนึ่งของความผิดฐานปล้นทรัพย์ ดังนี้ ฟ้องไม่ครบองค์ประกอบความผิด (ฎ. 1033/2527)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3875/2527

ความผิดตาม ป.อ. มาตรา 172 ข้อความอันเป็นเท็จที่แจ้งจะต้องเกี่ยวกับความผิดอาญาด้วย แต่คำฟ้องของโจทก์ระบุเพียงว่า จำเลยแจ้งต่อพนักงานสอบสวนว่าโจทก์ได้มาขอยืมเครื่องเพชรพลอยต่าง ๆ คิดเป็นมูลค่าถึง 166,900 บาท แล้วเรียบหายไปที่นั่น ไม่ปรากฏว่าข้อความที่จำเลยแจ้งนั้นเกี่ยวกับความผิดอาญาอย่างไร จึงเป็นฟ้องที่ไม่ครบองค์ประกอบความผิด

คำฟ้องของโจทก์ในความผิดตาม ป.อ. มาตรา 326, 328 มิได้บรรยายว่า ข้อความที่จำเลยนำส่งลงพิมพ์โฆษณาว่ามีว่าอย่างไร ทั้งมิได้แนบข้อความในหนังสือพิมพ์ที่โจทก์อ้างมาท้ายฟ้องด้วย จึงเป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อาญา มาตรา 158 (5)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 337/2528

โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยเบิกความเท็จในการพิจารณาคดีอาญาเรื่องหมิ่นประมาท และข้อความเท็จที่จำเลยเบิกความเป็นข้อสำคัญในคดีดังกล่าว มิได้บรรยายว่า คดีมีข้อกล่าวหาอันอย่างไร และข้อความที่จำเลยเบิกความเท็จเป็นข้อสำคัญในคดีนั้นอย่างไร ดังนี้ ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อาญา มาตรา 158 แม้โจทก์จะระบุเลขคดีที่จำเลยเบิกความมาในฟ้องและนำสืบถึงสำนวนคดีดังกล่าวในชั้นพิจารณาก็ตาม แต่ข้อเท็จจริงแล้วรายละเอียดที่ปรากฏในสำนวนคดีนั้นก็มิใช่ส่วนหนึ่งของคำฟ้อง จะนำมาประกอบคำฟ้องของโจทก์ให้สมบูรณ์ขึ้นหาได้

การฟ้องคดีเกี่ยวกับการกระทำโดยประมาท

ดังที่ได้กล่าวมาแต่ต้นแล้วว่า การฟ้องคดีจะต้องบรรยายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำทั้งหลายของจำเลย และต้องผสมผสานกับองค์ประกอบความผิดตามกฎหมาย ในกรณีที่บทบัญญัติของกฎหมายมีองค์ประกอบย่อมไม่มีปัญหา ส่วนที่เกิดปัญหาให้รำคาญก็คือกรณีในมาตรานั้น ๆ ไม่ให้รายละเอียดขององค์ประกอบ เช่น คดีเกี่ยวกับการกระทำโดยประมาททั้งหลาย จะใช้อะไรมาเป็นองค์ประกอบ

เกี่ยวกับเรื่องนี้ต้องนำบทบัญญัติเกี่ยวกับประมาทตามความหมายของมาตรา 59 วรรค 4 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้ประกอบกับข้อเท็จจริงที่กล่าวหาว่าจำเลยกระทำโดยประมาทนั้นจำเลยทำอย่างไร เช่น ขับรถเร็วเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ล้ำทางเข้าไปในช่องเดินรถของโจทก์หรือจำเลยเอาปืนมาเล่นหันปากกระบอกปืนไปทางโจทก์ หรือนายจำแล้วสับไกโดยไม่ตรวจสอบว่ามีกระสุนอยู่หรือไม่ เป็นเหตุให้ปืนลั่นถูกโจทก์ได้รับอันตรายบาดเจ็บสาหัส หรือถูกนายจำถึงแก่ความตายดังนี้ เป็นต้น หากบรรยายแต่เพียงว่าจำเลยประมาท

ปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งวิญญูชนในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนี้ได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่ แต่มิได้กล่าวถึงข้อเท็จจริงที่ว่าจำเลยทำอะไร เท่ากับฟ้องนั้นบรรยายแต่เพียงองค์ประกอบความผิด แต่ไม่บรรยายถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำผิด ถือว่าเป็นฟ้องที่ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5) ตัวอย่างเช่น โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานขบถยนต์โดยประมาทเป็นเหตุให้ชนรยนต์ผู้อื่นเสียหาย แต่ในฟ้องไม่ได้บรรยายข้อความว่าขบถยนต์โดยประมาทด้วยอาการอย่างไร หรือชนรยนต์ผู้อื่นเสียหายนั้นชนในลักษณะอย่างไร ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่แสดงถึงความประมาทเพื่อจำเลยจะรับรู้และต่อสู้ได้ฟ้องโจทก์จึงเป็นฟ้องที่ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5) ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 188/2516

ฟ้องโจทก์มีใจความว่า ถนนที่เกิดเหตุมีผิวจราจรแคบ พนักงานจราจรได้กำหนดให้รถ 4 ล้อ เดินทางเดี่ยว ส่วนรถ 2 ล้อ และ 3 ล้อ เล่นสวนได้และจอดรถทางด้านซ้ายได้ โดยปกติมีรถชนิดต่าง ๆ เล่นในถนนสายนี้คับคั่ง จำเลยซึ่งเป็นเจ้าพนักงานขบถยนต์ดับเพลิง รู้ดีถึงสภาพดังกล่าวของถนนสายนี้ ได้ขบถยนต์เพื่อไปทำการดับเพลิง สวนทางเดินรถที่กำหนดไว้ ซึ่งจะต้องเล่นสวนทางกับรถอื่น ๆ ที่มีอยู่คับคั่งในถนนที่มีผิวจราจรแคบ ทั้ง ๆ ที่มีทางสายอื่นไปถึงที่เกิดเหตุเพลิงไหม้ได้ ครั้นเมื่อรถติดกันเล่นไปไม่ได้จำเลยกลับขับหลบเข้าไปในร้านขายยาจนชนคน ดังนี้ เห็นได้ว่าโจทก์ได้กล่าวถึงเหตุที่จำเลยได้กระทำโดยประมาทชัดเจนพอที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีแล้ว เป็นฟ้องที่สมบูรณ์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3378/2516

โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยใช้อาวุธปืนด้วยความประมาท โดยพกปืนบรรจุกระสุนไว้พร้อมที่กระเป่ากางเกงด้านหลัง เดินทางไปกับผู้ตาย ระหว่างทางผู้ตายคว่าปืนไปจำเลยแย่งปืนกับผู้ตาย นิ้วมือจำเลยถูกโกป็น ปืนลั่นถูกผู้ตาย เช่นนี้ข้อเท็จจริงที่บรรยายมาในฟ้องไม่แสดงให้เห็นว่าจำเลยกระทำให้ปืนลั่นถูกผู้ตายโดยประมาท

การฟ้องคดีเกี่ยวกับความเท็จ

สำหรับคดีเกี่ยวกับการฟ้องซึ่งอาศัยการกล่าวเท็จเป็นองค์ประกอบ เช่น แจ้งความเท็จ เบิกความเท็จ ฯลฯ การบรรยายฟ้องคงอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ของมาตรา 158 ดุจกัน แต่มีข้อพิงระหว่งการฟ้องเกี่ยวกับฐานความผิดเหล่านี้ การบรรยายฟ้องต้องระบุให้รู้ว่าจำเลยแจ้งความเท็จอย่างไร ตรงไหนเป็นเท็จ ความจริงเป็นอย่างไร และการแจ้งความเท็จนั้นอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหายอย่างไรด้วย ถ้าเบิกความเท็จ ตรงไหนเป็นเท็จ และความ

เท็จนั้นเป็นสาระสำคัญแห่งคดีอย่างไร ความเป็นจริงมีอยู่อย่างไร ทั้งจำเลยรู้อยู่แล้วว่าเป็นความเท็จ แต่เจตนาเข้ามากล่าวต้องว่าไว้ให้จำเลยพอเข้าใจ ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 704/2491

ในเรื่องหาว่าแจ้งความเท็จ โจทก์บรรยายว่า จำเลยนำความที่รู้อยู่ว่าเป็นเท็จไปแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ แล้วบรรยายข้อความที่จำเลยแจ้ง แต่มิได้ระบุว่าความจริงเป็นอย่างไร และทำไมจึงอาจทำให้ผู้อื่นหรือสาธารณชนเสียหาย ไม่เป็นฟ้องที่ลงโทษจำเลยได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1306/2516

ฟ้องของจำเลยที่โจทก์กล่าวหาว่าเป็นฟ้องเท็จมีข้อความยืดยาวมิได้เป็นเท็จทั้งหมด และโจทก์ก็ไม่ได้บรรยายให้ชัดแจ้งว่าข้อความที่จำเลยฟ้องกล่าวหาว่าโจทก์กระทำผิดนั้น เป็นเท็จอย่างไร ฟ้องของโจทก์ไม่พอจะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อาญา มาตรา 158

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1335/2520

ฟ้องขอให้ลงโทษตาม ป.อ. มาตรา 177 บรรยายข้อความที่เบิกความ และบรรยายว่าเป็นเท็จอย่างไรแต่มิได้บรรยายว่า คดีที่เบิกความมีข้อพิพาทประเด็นและข้อความที่เป็นเท็จสำคัญในคดีอย่างไร เป็นฟ้องเคลือบคลุม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2551/2521

บรรยายฟ้องว่าจำเลยเป็นพยานเบิกความขึ้นสอบสวนอย่างหนึ่งแล้วเบิกความต่อศาลอีกอย่างหนึ่ง แตกต่างขัดกันเป็นเท็จ แต่มิได้บรรยายว่าอย่างไรจริงอย่างไรเท็จ ความจริงเป็นอย่างไร เป็นฟ้องเคลือบคลุม

ที่กล่าวมาข้างต้นนี้เป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตาม ก็มีข้อยกเว้นหลักเช่นว่านี้ กล่าวคือในกรณีที่เป็นเรื่องแสดงชัดอยู่ในตัวจำเลยต้องรู้อยู่แล้วว่าข้อความที่เอาไปแจ้งนั้นเป็นความเท็จ ฟ้องก็ไม่จำต้องระบุว่าจำเลยรู้ข้อความที่แจ้งนั้นเป็นความเท็จอีก (ฎ. 365/2494) เช่น บรรยายฟ้องว่า จำเลยใช้อุบายหลอกลวงว่าเป็นคนประทับทรงเจ้าแม่ตะเคียนทอง หรือเจ้าแม่ย่านรก หรือเสด็จพ่อ, เสด็จย่า ที่มีชื่อทั้งหลายว่าสามารถใช้วิทยาคม นามันต์ที่จำเลยทำรักษาโรคภัยทุกชนิดให้หายได้ ฟ้องประเภทนี้เห็น ๆ กันอยู่ว่าเป็นเรื่องเท็จอยู่ในตัว จึงไม่ต้องย่ำว่าความจริงมิได้เป็นเช่นดังที่จำเลยกล่าวอ้าง (เทียบนัย ฎ. 570/2500) แม้ว่าบางคนศรัทธาเชื่อถือเวทย์มนต์คาถาอาคมว่ามีอยู่ในพิภพนี้จริงก็ตาม แต่ในทางกฎหมายไม่เชื่อถือไม่รับรองให้

การฟ้องคดีเกี่ยวกับหมิ่นประมาท

มาตรา 158 (5) วรรค 2 เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการฟ้องฐานหมิ่นประมาทโดยเฉพาะในเรื่องนี้คงถือหลักเกณฑ์เช่นเดียวกับที่กล่าวไว้ข้างต้น กล่าวคือ คงต้องบรรยายเพื่อ

ให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ตีความที่กล่าวหาว่าจำเลยหมิ่นประมาทนั้น จำเลยกล่าวด้วยวาจาหรือหนังสือ ใช้ภาพขีดเขียนอย่างไร เช่น กล่าวหาว่าถูกคอสมินิสต์ในหนังสือพิมพ์หมิ่นประมาทด้วยบทความ สัมภาษณ์ หรือภาพล้อการ์ตูน เป็นรูปผู้เสียหายสวมเครื่องแบบตำรวจในมือถือเตารีดและคันไถ ดังนั้น ฟ้องต้องแสดงให้เห็นว่าจำเลยหมิ่นประมาทอย่างไร ถ้อยคำพูดหนังสือ ภาพขีดเขียนหรือสิ่งอื่นอันเกี่ยวกับการกระทำผิด ต้องกล่าวไว้โดยบริบูรณ์ หรือรวบรวมติดมาทำยฟ้อง เช่น หนังสือพิมพ์รายวันหรือภาพขีดเขียนฉบับที่หมิ่นประมาทนั้น แนบไปกับฟ้อง เป็นต้น

ในทางปฏิบัติ ในการบรรยายเกี่ยวกับถ้อยคำหรือข้อความที่ใส่ความที่ถือว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นอาจจะสั้นหรือยาวแล้วแต่กรณี ถ้าข้อความหรือถ้อยคำนั้นสั้น ๆ จะโดยจำเลยกล่าวด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษรอย่างใดก็ตาม โจทก์ต้องแสดงโดยกล่าวไว้ในคำฟ้องได้โดยตรง แต่ถ้าข้อความนั้นยาว เช่น บทความหรือข้อเขียนในหนังสือพิมพ์ โจทก์ย่อมอ้างแล้วแนบหนังสือพิมพ์ฉบับที่ใส่ความโจทก์ติดมาทำยฟ้อง โดยโจทก์ควรทำเครื่องหมายให้เป็นที่สังเกตโดยง่าย เช่นขีดเส้นใต้ข้อความเหล่านั้นให้รู้ว่าเป็นข้อความตอนใด การกระทำเช่นนี้มีลักษณะหรือมีค่าเสมือนได้บรรยายไว้ในคำฟ้องดูจกัน เพราะเอกสารที่โจทก์ส่งมาพร้อมกับฟ้องนั้นถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของฟ้องทั้งฉบับ (นัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 833/2495)

แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าข้อใส่ความเป็นเพียงส่วนหนึ่งในสิ่งพิมพ์ แม้โจทก์จะอ้างหรือติดสิ่งพิมพ์มาทำยฟ้อง โจทก์จะต้องระบุในฟ้องด้วยว่าข้อความตอนใดเป็นข้อใส่ความด้วย ดังตัวอย่าง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 121/2490

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยหมิ่นประมาท โจทก์เพียงแต่อ้างหนังสือที่ว่าหมิ่นประมาทมาทำยฟ้อง ศาลฎีกาวินิจฉัยว่ายังไม่เป็นการเพียงพอ โจทก์ต้องระบุในฟ้องให้ชัดเจนด้วยว่าข้อความตอนใด วรรคใด เป็นหมิ่นประมาทโจทก์

แต่อย่างไรก็ตาม ฟังระมัดระวังด้วยว่าฟ้องฐานหมิ่นประมาทนี้คงต้องอยู่ภายใต้หลักทั่ว ๆ ไปของมาตรา 158 ด้วย ดูจกัน มีข้อที่นักศึกษาควรสังเกตด้วยว่าถ้อยคำที่หาว่าหมิ่นประมาทนั้น แม้จะกล่าวหยาบคายเพียงใดก็ต้องแสดงไว้ ผู้บรรยายฟ้องไม่สมควรไปเปลี่ยนแปลงหรือแปลงถ้อยคำเหล่านั้น แม้นักศึกษาหรือผู้เสียหายจะเห็นว่าถ้อยคำนั้นหยาบคายเหลือเกิน สุภาพชนจะทนฟังไม่ได้ เกรงว่าจะสกปรกรกรูหูของศาล ฟังแล้วจะต้องไปล้างรูหู แม้จะไม่สุนทรีย์ก็มิควรเลี่ยง เช่นจำเลยหมิ่นประมาทผู้เสียหายหลายประการและดูหมิ่นด่าว่าผู้เสียหายด้วย เช่น ด่าว่า “อีดอกทอง”, “อีเย็ดแม่”, “อีข้างเย็ด” การบรรยายฟ้องคงต้อง

บรรยายตรง ๆ ไม่ควรเปลี่ยนถ้อยคำแม้จะมีเสียความหมายก็ตาม ไม่จำเป็นต้องเกรงว่าจะเสียสมบัติผู้ดี เช่น เปลี่ยนเป็น “คุณสุวรรณมาลี” “คุณสันถวะมารดร” หรือ “คุณกฤษณสรสังวาส” ฯลฯ เป็นต้น

ตัวอย่างแนววินิจฉัยของศาลฎีกา

คำพิพากษาฎีกาที่ 1399/2518

บรรยายฟ้องว่าจำเลยหมิ่นประมาท โดยจำเลยพูดกับน้องผู้เสียหายและบุคคลอื่น ๆ ว่า “พี่สาวเองมีผัวหรือยัง ควยกูนี่ใหญ่หะ พี่สาวมึงคงชอบ ขอเย็ดสักสองที่ได้ใหม่”..... ฯลฯ

คำพิพากษาฎีกาที่ 1985/2521

จำเลยกล่าวว่า “ด้านตำรวจนี้เท่ากับรูหี” ประกอบกับพฤติการณ์ที่ยื่นหน้าตะโกน ออกมานอกรถ มุ่งถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจยิ่งกว่าสถานที่ อาจเป็นผิดตามมาตรา 136 ได้

ตัวอย่างเหล่านี้พอจะชี้ให้เห็นว่าถ้อยคำแม้จะสามหาวหยาบคายปานใดก็ต้องแสดงไว้ หากควรเปลี่ยนแปลงไม่

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งที่นักศึกษามักจะผิดพลาดได้ง่ายก็คือ ถ้อยคำหมิ่นประมาท นั้นไม่แสดงความหมายในตัวของมันเองเป็นหมิ่นประมาท ซึ่งจะต้องแปลความหมายพิเศษแล้ว จึงจะรู้ (Slang) ฟ้องจะต้องกล่าวถึงความหมายพิเศษแห่งถ้อยคำหมิ่นประมาทนั้นด้วยว่า หมายถึงตัวผู้เสียหายและหมิ่นประมาทใจทกอย่างไร เช่น กล่าวว่าผู้พิพากษาแดงชอบกินไข่ หรือนางแดงแม่แดงแหม่มชอบกินไข่ลูกเขย น.ส.สมศรีเป็นผู้หญิงกำแพงดิน ฯลฯ ดังนี้ เป็นต้น ต้องแปลความหมายว่าที่จำเลยกล่าวว่าผู้พิพากษาแดงชอบกินไข่ คำว่า “กินไข่” นั้นมีความหมายไปในด้านกินสินบน หรือที่กล่าวว่าแม่ยายชอบกินไข่ลูกเขย มีความหมายไปในทางขู้สาวว่า แม่ยายชอบเสพสมในทางเพศกับลูกเขย คำว่า “ผู้หญิงกำแพงดิน” เป็นที่รู้โดยทั่วไปของชาวเชียงใหม่ว่าหมายถึง ผู้หญิงโสเภณี หรือรับจ้างค้าประเวณี ดังนี้ เป็นต้น ถ้าไม่แปลจะไม่รู้ความหมาย เพราะการกล่าวผู้พิพากษาชอบกินไข่ก็ดี แม่ยายชอบกินไข่ลูกเขย ก็ดี ล้วนแต่เป็นการแสดงให้เห็นการกินสินอยู่ดี รับประทานอาหารที่มีคุณค่าต่อร่างกาย หรือเป็นผู้หญิงกำแพงดินก็ดี ก็เป็นแต่เพียงบอกภูมิลำเนาของผู้เสียหายให้ทราบว่ายู่กำแพงดินเท่านั้นไม่ได้เสียหายอะไร เป็นต้น และในทำนองเดียวกันที่เป็นรูปภาพ เช่นภาพการ์ตูน ก็ต้องแปลความหมายเช่นเดียวกัน เช่น ภาพผู้เสียหายในมือถือเตารีดและคันไถ คงต้องแปลว่าใจทกเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจชอบรีดชอบไถ เป็นต้น

ตัวอย่างแนววินิจฉัยของศาลฎีกา

คำพิพากษาฎีกาที่ 2296/2514

จำเลยกล่าวต่อหน้าคนอื่นว่า “นายกกินเนื้อของนายเนี่ยววันละ 8 กิโลกรัม จึงอนุญาตให้ฆ่า ถ้าไม่กินเนื้อวันละ 8 กิโลกรัม เขาก็คงไม่อนุญาต” มีความหมายว่า นายเทศมนตรีรับสินบนของนายเนี่ยวเป็นเนื้อวันละ 8 กิโลกรัม จึงอนุญาตให้ฆ่าเนื้อได้ ฯลฯ

มีข้อนำสังเกตต่อไปว่าความผิดฐานหมิ่นประมาทใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามตาม มาตรา 326 แห่งประมวลกฎหมายอาญานั้น การบรรยายฟ้องโดยหลักเกณฑ์ปกติก็ต้องกล่าวถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง แต่เกี่ยวกับฐานหมิ่นประมาทนี้ไม่จำเป็นต้องระบุว่าบุคคลที่ 3 เป็นใคร ฟ้องเช่นนี้ใช้ได้ไม่เคลือบคลุม (ดู ฎ. 894-897/2506) ทั้งนี้ เพราะบุคคลที่ 3 อาจเป็นใครก็ได้

โดยสรุปข้อสาระสำคัญอยู่ที่การบรรยายถ้อยคำที่พูดใส่ความมีอยู่อย่างไร เพื่อประกอบการทำความเข้าใจในการศึกษาเรื่องนี้ ขอให้นักศึกษาสังเกตจากตัวอย่างแนววินิจฉัยของศาลฎีกาดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1864-1865/2500

ฟ้องว่าหมิ่นประมาท ถ้าคำที่กล่าวไม่ชัดเจนว่าเป็นการใส่ความ โจทก์ต้องบรรยายฟ้องถึงพฤติการณ์ประกอบให้เห็นว่าเป็นการใส่ความอย่างไร ถ้าโจทก์ขอให้จำเลยพิสูจน์ความจริงก็ต้องบรรยายว่าความจริงเป็นอย่างไร

ฟ้องที่ไม่ถูกต้อง ศาลอาจสั่งให้โจทก์แก้ หรือยกฟ้อง หรือไม่ประทับฟ้อง

ฟ้องที่ขาดองค์ความผิดศาลยกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์ได้ แต่ฟ้องใหม่ในกรรมเดียวกันนั้นไม่ได้

ข้อสังเกต แนววินิจฉัยของศาลฎีกาดังนี้ได้หลักว่า ฟ้องว่าหมิ่นประมาท ถ้าคำที่กล่าวไม่ชัดเจนว่าเป็นการใส่ความ โจทก์ต้องบรรยายถึงพฤติการณ์ประกอบให้เห็นว่าเป็นการใส่ความอย่างไรด้วย ถ้าโจทก์ขอให้จำเลยพิสูจน์ความจริง ต้องบรรยายมาว่าความจริงเป็นอย่างไร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 295/2505

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326, 328 โดยกล่าวในฟ้องว่า จำเลยได้โฆษณาด้วยเครื่องกระจายเสียงต่อชุมชนซึ่งมาประชุมกันว่า “ทนายความเมืองร้อยเอ็ดคบไม่ได้เป็นนกสองหัว เขี้ยบบเรื่อสองแคว เป็นมวยล้มว่าความที่แรกดีครั้นได้รับเงินแล้วก็ว่าเป็นอย่างอื่น” และได้กล่าวในฟ้องด้วยว่าทนายความจังหวัดร้อยเอ็ดมีอยู่เพียง 10 คน และในขณะที่จำเลยกล่าวจำเลยได้เห็นโจทก์ซึ่งเป็นทนายความคนหนึ่งประกอบอาชีพว่าความอยู่ในจังหวัดร้อยเอ็ดเข้าประชุมอยู่ด้วย กับยืนยันมาในฟ้องว่าการที่จำเลยกล่าวเช่นนั้นก็มีเจตนาหมิ่นประมาทใส่ความโจทก์และบรรดาผู้ประกอบ

อาชีพทนายความในจังหวัดร้อยเอ็ดทุกคนให้ได้รับความเสียหาย ดังนี้ เป็นฟ้องที่ควรให้มีการ
ไต่สวนมูลฟ้องฟังข้อเท็จจริงต่อไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1208/2506

ในคดีหมิ่นประมาท (ใส่ความ) ฟ้องโจทก์จะต้องกล่าวถ้อยคำที่จำเลยพูดไว้โดยบริบูรณ์
คือถ้อยคำที่จำเลยพูดกับบุคคลที่ 3 มีข้อความอย่างไร โจทก์แต่เพียงสรุปเอาเลยว่า จำเลย
ใส่ความต่อบุคคลที่ 3 ว่า โจทก์กับพวกเป็นคนร้ายลักปลานินบ่อของจำเลย ฟ้องของโจทก์จึง
ไม่บริบูรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (5)

ข้อสังเกต แนววินิจฉัยของศาลฎีกาคัดนี้ชี้ให้เห็นว่า คำกล่าวที่ใส่ความนั้นมีข้อความ
อย่างไร โจทก์ต้องบรรยายให้ปรากฏในฟ้องด้วย การสรุปรวบรัดถือว่าเป็นฟ้องไม่บริบูรณ์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1053/2507

บรรยายฟ้องว่า “จำเลยกล่าวคำดูหมิ่นนางประยูรด้วยการโฆษณา โดยจำเลยกล่าว
ต่อเด็กหญิงเวียนเด็กกรับใช้ในบ้านของนางประยูรว่า ให้ไปบอกอ้ายเหี้ยอี้ย นายของมึงสองคน
อย่ามาว่าอะไรกูมากนัก ประเดี้ยวกูทนไม่ได้จะเอาเรื่องอีก” ดังนี้เป็นคำสั่งฝากไปบอก
ผู้เสียหายในลักษณะพูดกันตัวต่อตัวโดยไม่ปรากฏว่าจำเลยได้กล่าวต่อบุคคลอื่นอีก จึงเป็น
ฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ในความผิดฐานดูหมิ่นด้วยการโฆษณาตามมาตรา 393 เพราะมาตราดังกล่าว
นี้มีความหมายถึงการดูหมิ่นในลักษณะการป่าวร้องให้รู้กันหลาย ๆ คน ฉะนั้น แม้จำเลย
จะรับสารภาพก็ลงโทษไม่ได้

ข้อสังเกต ถ้าทนายความสอบข้อเท็จจริงแล้วปรับข้อเท็จจริงเข้ากับข้อกฎหมายคลาด
เคลื่อนทำให้ตั้งข้อหาความผิดพลาดได้ การบรรยายฟ้องไม่ครบองค์ประกอบของความผิด
ที่มาตรานั้น ๆ กำหนดไว้ ทำให้ฟ้องไม่สมบูรณ์ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 356/2515 (ประชุมใหญ่)

คดีหมิ่นประมาทซึ่งหาว่าจำเลยใส่ความผู้เสียหายต่อบุคคลที่สาม คำฟ้องกล่าวถึง
รายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาซึ่งเกิดการกระทำผิดว่าจำเลยกระทำผิดวันใดการสอบสวนไม่ปรากฏ
ชัดในระหว่างวันที่ 1 เมษายน ถึง 15 เมษายน 2513 เวลากลางวันดังนี้ เป็นฟ้องที่สมบูรณ์
ไม่เคลือบคลุม หรือทำให้จำเลยไม่อาจสู้คดีได้ถูกต้อง เพราะโจทก์ได้กล่าวแสดงเหตุผลที่ไม่อาจ
จะระบุวันที่กระทำผิดให้แน่ชัดไว้แล้ว และเป็นเหตุผลที่ฟังขึ้นสำหรับข้อกล่าวหาเช่นนี้

ข้อสังเกต การบรรยายฟ้องคดีหมิ่นประมาท คงต้องอยู่ภายใต้มาตรา 158 กล่าวคือ
ต้องระบุวันเวลาที่จำเลยกระทำผิดเช่นฟ้องฐานอื่น ๆ ด้วย ในกรณีที่โจทก์ไม่อาจระบุวันที่
จำเลยกระทำผิดให้แน่ชัดได้ แต่ได้แสดงเหตุผลและเหตุผลนั้นฟังขึ้นสำหรับข้อหาแล้ว คง
ถือว่าการบรรยายฟ้องเช่นนั้นสมบูรณ์

คำพิพากษาฎีกาที่ 1052/2516

ฟ้องของโจทก์บรรยายว่าโจทก์กับจำเลยเคยสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกเทศบาลด้วยกัน จำเลยออกแถลงการณ์ว่าขณะโจทก์เป็นนายกเทศมนตรี โจทก์บริหารงานบกพร่องเป็นการเสียหายแก่เทศบาลมากมาย ซึ่งไม่ขอนำมากล่าวในแถลงการณ์นั้น จนสมาชิกฝ่ายสนับสนุนไม่อาจอยู่ร่วมได้ต้องลาออกไป และเทศมนตรี 2 คน ก็ต้องลาออกไปด้วยจนเหลือโจทก์คนเดียว ขณะนั้นฐานะการเงินของเทศบาลอยู่ในภาวะทรุดหนัก ดังนี้ การโฆษณาใส่ความของจำเลยตามที่โจทก์ฟ้องอาจทำลายคะแนนนิยมในการเลือกตั้งคราวต่อไปของโจทก์ได้ จึงเป็นฟ้องที่ศาลพึงรับไว้ไต่สวนมูลฟ้องต่อไป

คำพิพากษาฎีกาที่ 2783/2517

บรรยายฟ้องคดีหมิ่นประมาทว่าจำเลยร่วมกันเป็นตัวการก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดโดยออกแถลงการณ์เป็นใบปลิวว่า ผู้อำนวยการองค์การแก้วทุจริต แล้วอ่านใบปลิวนั้นด้วยเครื่องกระจายเสียงใส่ความโจทก์ต่อบุคคลที่ 3 ว่า โจทก์ร่วมทุจริตกับผู้อำนวยการ แต่ถ้อยคำที่จำเลยพูดมีว่าอย่างไร ใบปลิวที่ทำความถึงนั้นมีข้อความว่าอย่างไร โจทก์ได้ร่วมทุจริตอย่างไร มิได้บรรยายมาในฟ้องหรือแนบมาท้ายฟ้อง คงกล่าวโดยสรุปว่าโจทก์ร่วมทุจริตกับผู้อำนวยการเท่านั้น คำฟ้องของโจทก์จึงไม่ถูกต้องตามมาตรา 158 (5) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

อนึ่ง คำฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย แม้จำเลยจะให้การรับสารภาพ ก็ลงโทษจำเลยไม่ได้ (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 283/2530)

6. ฟ้องต้องอ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด

คำฟ้องที่สมบูรณ์นอกจากจะมีส่วนที่บรรยายตามอนุมาตรา 1 ถึง 5 แล้ว ยังจะต้องประกอบด้วยส่วนสุดท้ายของคำฟ้องที่เรียกว่า “คำขอท้ายฟ้องอาญา” ซึ่งเป็นแบบพิมพ์มีทั้งของศาลและของกรมอัยการ ตัวแบบพิมพ์จะมีช่องว่างให้กรอกข้อความตามความประสงค์ของโจทก์ที่จะขอให้ศาลลงโทษจำเลยในฐานะใด บทมาตราใด การกรอกข้อความนี้เป็นหน้าที่ของโจทก์ในแบบพิมพ์จะมีข้อความให้ไว้ดังนี้ “การที่จำเลยได้กระทำตามข้อความที่กล่าวมาในคำฟ้องนั้น ข้าพเจ้าถือว่าเป็นความผิดต่อกฎหมาย และบทมาตราดังนี้คือ.....” (ดูตัวอย่างท้ายบท)

ในทางปฏิบัติ การกรอกคำขอท้ายฟ้องอาญาผู้บรรยายฟ้องประสงค์จะให้ศาลลงโทษจำเลยตามกฎหมายใด เช่น ประมวลกฎหมายอาญา ความผิดฐานลักทรัพย์ตาม มาตรา 352 หรือความผิดฐานลักทรัพย์ตาม มาตรา 334 ก็กรอกลงไปว่า “ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 352” หรือ “มาตรา 334” แล้วแต่กรณี ดังนี้ เป็นต้น นอกจากนี้การกระทำ

ความผิดของจำเลยอาจจะต้องรับโทษหนักขึ้นตามประกาศคณะปฏิวัติ คณะปฏิรูป ฉบับใด
ข้อใด ที่โจทก์ประสงค์จะขอให้ศาลลงโทษต้องระบุไว้ด้วย อนึ่ง บางกรณีการกระทำของ
จำเลยนอกจากจะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ยังเป็นความผิดตามพระราช
บัญญัติอื่น ๆ ที่มีโทษทางอาญาอีกด้วยหากโจทก์ประสงค์จะให้ศาลลงโทษอีกส่วนหนึ่งก็จะต้อง
ระบุทำนองเดียวกัน เช่น ความผิดอาญาฐานฆ่าผู้อื่นตายโดยเจตนา มีอาวุธปืนเครื่องกระสุนปืน
ไว้ในครอบครอง และพาอาวุธติดตัวโดยมิได้รับอนุญาต วิธีการคงต้องอ้างประมวลกฎหมาย
อาญามาตรา 288 พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง
และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 มาตรา 7, 8 ทวิ, 72, 72 ทวิ พระราชบัญญัติอาวุธปืน
เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2522
มาตรา 7 คำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 44 พ.ศ. 2519 ข้อ 3, 6, 7 และ
หากโจทก์ประสงค์จะขอให้ศาลริบของกลาง โจทก์จะต้องขอศาลสั่งริบด้วย

ความมุ่งหมายที่กฎหมายบังคับให้อ้างมาตราในคำขอท้ายฟ้อง

ผู้เขียนใคร่จะตั้งข้อสังเกตแก่นักศึกษาว่า นักศึกษาเคยคิดใหม่ว่าเพราะเหตุใดหรือ
ทำไมกฎหมายจึงมุ่งบังคับให้อ้างมาตราในคำขอท้ายฟ้อง ถ้าสมมติมีคำถามเกี่ยวกับเรื่องนี้
นักศึกษาจะสามารถตอบได้หรือไม่ กรณีเช่นนี้เป็นเรื่องที่นักศึกษาควรจักต้องทำความเข้าใจ
และรอบรู้เจตนารมณ์ของกฎหมายประกอบการศึกษาด้วย

เหตุที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บังคับให้โจทก์ต้องระบุบทมาตรา
ที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำผิดลงไปในคำขอท้ายฟ้องด้วยนั้น โดยความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์
เพื่อจะให้จำเลยเข้าใจว่า โจทก์กล่าวหาว่าจำเลยได้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายใด มีโทษมากน้อย
เพียงใด เพื่อจำเลยจะได้พิจารณาว่าควรจะให้การสารภาพหรือต่อสู้คดี และถ้าจะต่อสู้คดีจะได้
ต่อสู้ได้ถูกต้องว่า จำเลยไม่ควรจะได้รับโทษตามกฎหมายนั้น ๆ^{1/}

การฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ของกฎหมาย

มีปัญหาว่าเมื่อกฎหมายกำหนดให้อ้างมาตราในคำขอท้ายฟ้อง หากผู้บรรยายฟ้อง
ฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ผลจะเป็นประการใด ฟ้องนั้นจะเสียใช้ไม่ได้ทั้งหมดหรือ
อย่างไร

ในเรื่องนี้ถือว่าการอ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำนั้น ๆ เป็นความผิด
มีความสำคัญมาก หากฝ่าฝืนไม่อ้าง ฟ้องนั้นย่อมไม่สมบูรณ์และแม้แต่ผู้บรรยายฟ้องได้ระบุ
มาตราในกฎหมายลงในคำขอท้ายฟ้องแล้วก็ตาม หากระบุผิดพลาดคลาดเคลื่อนก็อาจก่อให้เกิด

^{1/} อ.โชติ เศรษฐรินทร์ หนังสือดังกล่าว หน้า 58

เกิดความเสียหายแก่คดีนั้นได้คู่กัน เช่น บรรยายฟ้องว่าจำเลยลักทรัพย์ในเวลากลางคืน ซึ่งมีระวางโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 ให้จำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท แต่โจทก์อ้างบทมาตราขอให้ลงโทษจำเลยตาม มาตรา 334 ซึ่งมีระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท ดังนี้ ศาลจะลงโทษจำเลยตามมาตรา 335 ซึ่งมีระวางโทษสูงกว่ามาตรา 334 ไม่ได้ คงลงโทษได้ตามขอบเขต มาตรา 334 เท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3323/2527

บรรยายฟ้องว่า จำเลยกับพวกใช้อาวุธปืนยิงใส่ ส. โดยเจตนาฆ่าเพื่อจะเอาไว้ซึ่งผล ประโยชน์อันเกิดแต่การที่จำเลยกับพวกได้กระทำความผิดฐานชิงทรัพย์ ฯลฯ แต่การกระทำนี้ไม่ บรรลุผล แต่โจทก์ไม่ได้ระบุอ้าง ป.อ. มาตรา 289 มาในคำขอท้ายฟ้อง กรณีมิใช่โจทก์อ้าง ฐานความผิดหรือบทมาตราผิด แต่โจทก์ไม่ได้อ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำ เช่นนั้นเป็นความผิด ป.วิ.อาญา มาตรา 158 (6) มาในฟ้อง ฟ้องโจทก์ฐานพยายามฆ่าคนตาม ป.อ. มาตรา 289 ประกอบด้วยมาตรา 80 จึงเป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ ลงโทษจำเลยสำหรับ ความผิดฐานนี้ไม่ได้

โดยสรุปข้อที่ควรระวังในส่วนนี้ก็คือ

(1) จะต้องอ้างตัวบทมาตราในกฎหมายที่ถูกต้อง ในกรณีที่มีกฎหมายเปลี่ยนแปลง ยกเลิกอย่างผลอย่างกฎหมายที่ยกเลิกแล้วมาขอให้ลงโทษ กรณีเช่นนี้ศาลจะไม่ลงโทษให้ เพราะการอ้างตัวบทมาตราในกฎหมายที่ยกเลิกไม่ใช่แล้วมีค่าเท่ากับไม่ได้อ้างกฎหมายใด ๆ เลย และจะถือว่าอ้างผิดก็ไม่ได้ เพราะในกรณีอ้างบทมาตราผิด ศาลยังมีอำนาจลงโทษตาม บทมาตราที่ถูกต้องได้ตามที่มาตรา 192 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจไว้ (ฎ.488/2483, 237/2518) ตัวอย่างเช่น โจทก์บรรยายฟ้องเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 352 แต่ขอให้ศาลลงโทษตามมาตรา 147 ดังนี้ เป็นการอ้างบทมาตราผิด ศาลมีอำนาจลงโทษตามมาตรา 352 ได้ เพื่อเสริมความเข้าใจในเรื่องนี้ นักศึกษาควรสังเกตและศึกษาแนววินิจฉัยของศาลฎีกาต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 652/2490

ฟ้องโจทก์บรรยายข้อเท็จจริงอันเป็นความผิดต้องด้วยบทห้าม แม้มิได้อ้างบทห้ามมา ในฟ้องเป็นแต่อ้างบทกำหนดโทษมาทั้งโทษได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1021/2494

ความผิดของจำเลยเป็นความผิดทั้งกฎหมายเก่าและใหม่ แต่เมื่อโจทก์ฟ้องคดีนี้เป็น

เวลาที่ใช้กฎหมายใหม่ โจทก์อ้างแต่กฎหมายใหม่มาให้ลงโทษ ถ้าศาลพิจารณาสมจริงตามฟ้อง ก็จะต้องพิเคราะห์ว่ากฎหมายอันใดมีโทษเบา ศาลก็ใช้กฎหมายที่เป็นคุณแก่จำเลย โดยอาศัย มาตรา 8 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา แม้โจทก์จะไม่ได้อ้างมาทั้งสองฉบับ ก็ไม่ถึงกับทำให้ ฟ้องโจทก์เสียไป เพราะเป็นกฎหมายที่ใช้แทนที่กัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 39/2498

อ้างกฎหมายที่เป็นบทห้ามถูก แต่อ้างบทลงโทษผิด ศาลมีอำนาจลงโทษตามบทที่ถูกได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 749-750/2499

แม้โจทก์จะได้อ้างบทมาตราเฉพาะกฎหมายฉบับใหม่ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายฉบับเก่า ศาลก็มีอำนาจลงโทษตามบทมาตราทั้งในกฎหมายฉบับเก่าและใหม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 545/2501

ฟ้องอ้าง พ.ร.บ.จรรยาทางบก พ.ศ. 2497 มาตรา 66 แม้มาตรา 66 นี้จะมี พ.ร.บ. จรรยาทางบก (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2481 มาตรา 4 ยกเลิก แต่บัญญัติข้อความให้ใช้แทน ก็ ลงโทษจำเลยได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 864/2502

บรรยายฟ้องว่าได้มีการสมคบกันกระทำผิด แม้จะไม่ได้อ้างมาตราที่บัญญัติถึงการร่วม กระทำความผิด คงอ้างเฉพาะมาตราที่บัญญัติถึงการกระทำที่เป็นความผิด ศาลก็ลงโทษ จำเลยฐานสมคบกันกระทำผิดได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 70/2510

คำขอท้ายฟ้องโจทก์อ้างว่า จำเลยกระทำผิดตาม พ.ร.บ.ศุลกากร (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2499 มาตรา 4 นั้น เมื่อมาตรา 4 บัญญัติให้เพิ่มความเป็นมาตรา 27 ทวิ. ก็เท่ากับ โจทก์อ้างและขอให้ลงโทษตามความในมาตรา 4 คือ มาตรา 27 ทวิ. แล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 237/2518

พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2511 ยกเลิกพระราชบัญญัติควบคุมการ ประกอบโรคศิลปะซึ่งเป็นกฎหมายที่ถูกยกเลิกแล้วมาขอให้ลงโทษจำเลยจึงเท่ากับโจทก์ไม่ได้ อ้างกฎหมายเลย ศาลมีอำนาจพิพากษายกฟ้องได้เอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1109/2527

โจทก์ฟ้องว่าจำเลยร่วมกับพวกเข้าไปปลุกทรัพย์ในบริเวณบ้านของผู้เสียหายขอให้ลงโทษ ตาม ป.อ. ม. 335 ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามฟ้อง ศาลอุทธรณ์พิพากษา กลับให้ยกฟ้อง โจทก์ฎีกา ดังนี้ หากศาลฎีกาเห็นว่าข้อเท็จจริงฟังไม่ได้ว่าจำเลยกระทำความ

ผิดตามฟ้อง แต่ฟังได้ว่าตามวันเวลาและสถานที่เกิดเหตุตามฟ้องมีคนร้ายลักเอาทรัพย์สินของผู้เสียหายไป และต่อมายึดทรัพย์สินนั้นได้ในบริเวณบ้านของจำเลย โดยจำเลยช่วยซ่อนเร้นและรับเอาไว้ซึ่งทรัพย์สินของผู้เสียหายโดยรู้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดฐานลักทรัพย์อันเป็นความผิดฐานรับของโจรแล้ว ศาลฎีกาลงโทษจำเลยฐานรับของโจรได้ตาม ป.ว.อ. ม. 192 วรรคสาม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 200/2528

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานยักยอกตาม ป.อ. ม. 352 เมื่อศาลอุทธรณ์เห็นว่าจำเลยกระทำผิดฐานลักทรัพย์ตาม ม. 335 ย่อมมีอำนาจพิพากษาลงโทษจำเลยในความผิดฐานลักทรัพย์ได้ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 192

(2) ในกรณีกฎหมายเดิมยังไม่ถูกยกเลิก เพียงแต่ถูกแก้ไขเพิ่มเติมและยังคงเป็นบทบังคับอยู่อย่างเก่าแล้ว คำขอท้ายฟ้องควรอ้างทั้งพระราชบัญญัติและมาตราเดิม ตลอดถึงกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมเป็นบทลงโทษด้วย ถึงแม้ว่าจะมีแนววินิจฉัยของศาลฎีกาว่าการอ้างแต่เพียงพระราชบัญญัติและมาตราเดิม แต่ไม่ได้อ้างกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมเป็นบทลงโทษถือว่าใช้ได้ และถือว่าเป็นหน้าที่ของศาลต้องรู้เองก็ตาม (ฎ. 657/2506) แต่ในแง่ของการปฏิบัติเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นควรจะได้อ้างเสียให้ครบถ้วน

(3) ในการฟ้องกล่าวหาจำเลยว่ากระทำหลายฐานความผิด การอ้างมาตราท้ายฟ้องต้องอ้างให้ครบทุกฐาน ถ้าอ้างไม่ครบอาจทำให้ฐานความผิดที่หลงลืม หรือมิได้อ้างไว้ นั้นไม่สมบูรณ์ได้ เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 880/2517

ฟ้องหาว่าจำเลยกระทำผิด 2 ฐาน คือฐานมีเฮโรอีนผิดกฎหมาย กับฐานเสพเฮโรอีน แต่คำขอท้ายฟ้องโจทก์อ้างบทมาตราที่ขอให้ลงโทษฐานมีเฮโรอีนผิดกฎหมาย มิได้อ้างมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2504 ซึ่งเป็นบทลงโทษฐานเสพเฮโรอีนด้วย ฟ้องของโจทก์ฐานเสพเฮโรอีนจึงขาดการอ้างมาตราในกฎหมาย ซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อาญา มาตรา 158 (6) จึงเป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์สำหรับการกระทำผิดฐานนี้ ลงโทษจำเลยฐานเสพเฮโรอีนด้วยไม่ได้

(4) ในกรณีที่โจทก์ประสงค์จะให้ศาลริบของกลางเมื่อโจทก์ได้ขอให้ศาลริบไว้กรณีเช่นนี้ไม่จำเป็นต้องอ้างมาตรการการริบ

(5) ในกรณีโจทก์ต้องการให้เพิ่มโทษจำเลย เช่น เนื่องจากกระทำผิดซ้ำหรือไม่
ชัดหลาบ โจทก์ควรอ้างมาตราเกี่ยวกับการเพิ่มโทษไว้ด้วย เพื่อป้องกันไม่ให้เสียหาย ทั้งนี้
เนื่องจากแนววินิจฉัยของศาลฎีกายังแตกต่างกันอยู่ เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 383/2482 วินิจฉัย
ว่า ต้องอ้างมาตราที่ขอเพิ่มโทษจำเลย มิฉะนั้นศาลก็เพิ่มโทษให้ไม่ได้ แต่ต่อมากำพิพากษา
ฎีกาที่ 840/2486 โจทก์ไม่อ้างมาตรา ศาลก็เพิ่มโทษให้ เพื่อป้องกันความเสียหายจึงควรอ้าง
ไว้เสียให้ชัดแจ้ง

อนึ่ง ถ้ามีโทษที่จำเลยถูกรอการลงโทษในคดีก่อน หากโจทก์ประสงค์ให้บวกโทษที่
รอการลงโทษนั้นเข้ากับโทษในคดีนี้ โจทก์ต้องมีคำขอให้บวกโทษที่รอการลงโทษเข้ากับโทษ
ในคดีนี้ด้วย หากไม่ได้ขอไว้ศาลจะเอาโทษที่รอการลงโทษ มาบวกเข้ากับโทษในคดีนี้ไม่ได้
(ฎ. 46/2528)

สำหรับในช่องต่อจากช่องอ้างมาตราในกฎหมาย ถ้าเป็นแบบคำฟ้องของศาลซึ่งใช้ใน
คดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ จะมีช่องที่มีข้อความว่า “ขอศาลได้ออกหมาย.....จำเลยมาพิจารณา
พิพากษาลงโทษตามกฎหมาย และขอให้ศาลสั่งและบังคับจำเลยตามคำขอต่อไปนี้” แต่สำหรับ
แบบคำฟ้องของกรมอัยการมีแต่เพียงว่า “ขอศาลได้พิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลยตามกฎหมาย
และขอศาลได้สั่ง.....” (โปรดดูตัวอย่างแบบพิมพ์ท้ายบทจะช่วยให้เข้าใจง่ายขึ้น)

เพราะเหตุใดแบบคำฟ้องของอัยการจึงไม่มีข้อความดังเช่นแบบพิมพ์ของศาล

เหตุที่แบบคำฟ้องของกรมอัยการไม่มีข้อความขอให้ศาลออกหมายเรียกจำเลยมาดังเช่น
ที่มีไว้ในแบบคำฟ้องของศาลนั้น ก็เนื่องจากในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ พนักงานอัยการ
จะต้องส่งตัวจำเลยต่อศาลพร้อมกับคำฟ้องอยู่แล้ว (ป.วิ.อาญา มาตรา 165, 172) จึงไม่ต้อง
ขอให้ศาลออกหมายเรียกจำเลยมาพิจารณาอีก ดังนั้น ในการบรรยายฟ้องของพนักงานอัยการ
ในข้อต่อจากข้อที่ได้บรรยายเกี่ยวกับการกระทำของจำเลยแล้ว ก็จะมีข้อความในฟ้อง ในข้อ
ต่อไปด้วยว่าเจ้าพนักงานตำรวจได้จับตัวจำเลยได้เมื่อใด และได้นำส่งพนักงานสอบสวน
สอบสวนความผิดของจำเลยแล้ว ถ้าจำเลยถูกควบคุมตัวมาแต่วันถูกจับหรือมีประกันตัวไป
เมื่อใด ก็กล่าวไว้ด้วยเพื่อประโยชน์แก่การที่ศาลจะหักวันคุมขังให้จำเลย เพราะตามประมวล
กฎหมายอาญา มาตรา 22 ถ้าผู้ต้องคำพิพากษาถูกคุมขังก่อนคำพิพากษา ศาลจะหักจำนวน
วันที่ถูกคุมขังออกจากระยะเวลาจำคุกตามคำพิพากษา เว้นแต่ศาลจะพิพากษาเป็นอย่างอื่น
ส่วนที่ต้องบรรยายฟ้องว่าพนักงานสอบสวนได้สอบสวนความผิด ก็เพื่อแสดงถึงอำนาจฟ้องของ
พนักงานอัยการซึ่งจะมีอำนาจฟ้องต่อเมื่อได้มีการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนแล้ว (ประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120)

ถ้าเป็นคดีความผิดอันยอมความกันได้ พนักงานอัยการก็จะบรรยายฟ้องด้วยว่า คดีนี้ ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ขอให้เจ้าพนักงานนำคดีขึ้นว่ากล่าวแล้ว ทั้งนี้ ก็เนื่องจากตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121 วรรค 2 ในคดีความผิดอันยอมความกันได้ พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจสอบสวนได้ ต่อเมื่อได้มีคำร้องทุกข์ตามระเบียบแล้ว แต่แม้จะไม่บรรยายมาในฟ้องก็นำสืบได้ว่ามีการร้องทุกข์โดยชอบด้วยกฎหมายแล้วก็ลงโทษจำเลยได้ เพราะตามกฎหมายมิได้บัญญัติให้ต้องบรรยายมาด้วย (คำพิพากษาฎีกาที่ 306-307/2505)

สำหรับข้อความที่จะให้ศาลสั่งนั้น ก็สุดแต่จะขอให้ศาลสั่งอย่างไร โดยปกติก็จะขอให้ศาลสั่งริบของกลาง ขอให้ศาลสั่งให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาค่าเสียหาย หรือขอให้นับโทษจำเลยติดต่อกับคดีอื่น เป็นต้น การขอให้ศาลเรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายนั้น พนักงานอัยการจะมีอำนาจขอต่อศาลเฉพาะคดีลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก ฉ้อโกง ยักยอก หรือรับของโจรเท่านั้น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43)

7. ฟ้องจะต้องมีลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียนหรือพิมพ์ฟ้อง

ในมาตรา 158 ได้บัญญัติในเรื่องเกี่ยวกับลายมือชื่อนี้ไว้ในอนุมาตรา 7 ซึ่งในทางปฏิบัติเป็นแบบพิมพ์มีทั้งของศาลและของพนักงานอัยการ โดยมีช่องว่างสำหรับกรอก ผู้เป็นโจทก์มีหน้าที่จะต้องลงลายมือชื่อของตนในแบบพิมพ์ท้ายคำฟ้อง ฟ้องที่ไม่ลงชื่อโจทก์ย่อมเป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อเป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว หากศาลชั้นต้นลงโทษ ศาลสูงก็มีทางทำได้ทางเดียวคือยกฟ้อง (ฎ. 229/2490, 3/2492, 228/2511)

ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์

ลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียนหรือพิมพ์ฟ้อง ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ถ้าเป็นคดีที่พนักงานอัยการกองคดี กรมอัยการ เป็นโจทก์ ผู้ที่ลงชื่อเป็นโจทก์ได้แก่หัวหน้ากองในกองคดีของกรมอัยการ สำหรับส่วนจังหวัด ก็ได้แก่อัยการจังหวัด ส่วนผู้เรียงนั้นโดยปกติจะลงชื่อพนักงานอัยการผู้เป็นเจ้าของสำนวน สำหรับผู้พิมพ์ก็ได้แก่เสมียนพนักงานผู้พิมพ์ฟ้อง

ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์

ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ผู้เป็นโจทก์จะต้องลงลายมือชื่อในช่องโจทก์ด้วยตนเอง หมายความที่โจทก์แต่งตั้งให้ดำเนินการตามที่ระบุไว้ในใบแต่งตั้งนายจะลงชื่อแทนโจทก์ไม่ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 300/2507 และ 793/2509, 228/2511, 1663-1664/2512, 607/2514, 1261/2521, 1424/2521, 1261/2521) เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะกฎหมายบังคับให้ต้องลงชื่อโจทก์ แต่ผู้เสียหายไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลหรือบุคคลธรรมดาที่มีสิทธิที่จะมอบอำนาจให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเรียกว่าผู้รับมอบอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาแทนตนได้ และผู้ที่ได้รับมอบอำนาจให้เป็น

โจทก์ฟ้องคดีอาญาแทนผู้เสียหายนั้นย่อมมีอำนาจลงชื่อเป็นโจทก์ฟ้องแทนผู้มอบอำนาจได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 890/2503 (ประชุมใหญ่))

ผลของการฝ่าฝืนอนุมาตรา 7

ฟ้องที่ไม่มีลายมือชื่อโจทก์ หรือไม่มีลายมือชื่อผู้เรียง เป็นฟ้องที่บกพร่องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (7) ศาลมีอำนาจยกฟ้องได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 229/2490, 3/2492, 749-750/2499, 228/2511)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 228/2511

ฟ้องซึ่งโจทก์มิได้ลงชื่อนั้นเป็นฟ้องที่ไม่ถูกต้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 (7) เมื่อศาลชั้นต้นได้พิพากษาคดีแล้ว คดีขึ้นสู่ศาลฎีกา ศาลฎีกาย่อมพิพากษายกฟ้อง

ข้อสังเกต แนววินิจฉัยของศาลฎีกาดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้ชี้ให้เห็นความสำคัญของลายมือชื่อของผู้เป็นโจทก์ ผู้เรียง แต่มิได้เน้นถึงผู้พิมพ์หรือเขียนคำฟ้อง ทำให้น่าคิดว่าถ้าผู้พิมพ์หรือเขียนฟ้องมิได้ลงลายมือชื่อไว้จะทำให้ฟ้องนั้นเสียไปหรือไม่

ในเรื่องนี้ขอให้ศึกษาย้อนกลับไปอ่านตัวบททบทวนอีกครั้งหนึ่งจะเห็นว่ากฎหมายไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้เขียนหรือพิมพ์ฟ้องไว้ เพราะฉะนั้น ฟ้องซึ่งผู้เขียนหรือพิมพ์ไม่ได้ลงลายมือชื่อไว้แม้จะไม่สมบูรณ์ตาม (7) แต่ก็ยังใช้ได้ เพราะถือว่ายังไม่ถึงขนาดทำให้ฟ้องนั้นเสียไปทั้งฉบับ ศาลจะนำเรื่องแค่นี้มาเป็นเหตุถึงกับยกฟ้องนั้นย่อมไม่ถูกต้อง ทั้งนี้ถ้าเปรียบเทียบกับผู้เรียงหรือผู้แต่งคำฟ้องจะเห็นความแตกต่างอย่างชัดเจน เพราะมีกฎหมายกำหนดคุณสมบัติของบุคคลเหล่านี้ไว้โดยเฉพาะตาม พ.ร.บ.ทนายความ พ.ศ. 2528 ได้ให้ความสำคัญต่อวิชาชีพทนายความ โดยห้ามมิให้ผู้ซึ่งมิใช่ทนายความหรือเป็นทนายความแต่ถูกถอนชื่อจากทะเบียนหรือถูกห้าม หรือถูกลบชื่อจากทะเบียนหรือขาดใบอนุญาตเป็นทนายแต่งฟ้อง ฯลฯ ให้แก่บุคคลอื่น ดังนั้น ในทางปฏิบัติผู้ลงชื่อในช่องผู้เรียงมักจะเป็นทนายความที่ได้รับมอบหมายโดยใบแต่งตั้งทนายให้เป็นทนายความดำเนินคดีนั้น ๆ หรือตัวโจทก์เอง

การมอบหมายให้เป็นทนายความ

โดยปกติผู้ที่มีอาชีพทนายความ การที่จะเข้าไปว่าต่างหรือแก้ต่างคดีให้กับบุคคลใดจะต้องได้รับการแต่งตั้งให้มีอำนาจว่าความและดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ตามที่เห็นสมควรเพื่อรักษาผลประโยชน์ของลูกความ ทนายความไม่มีอำนาจดำเนินกระบวนการพิจารณาเช่นนี้ได้ถ้าไม่ได้รับอำนาจจากตัวความโดยแจ้งชัด อำนาจโดยแจ้งชัดเช่นนี้จะระบุไว้ในใบแต่งตั้งทนายสำหรับคดีเรื่องนั้น ๆ

การตั้งทนายความนั้น ต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อตัวความและทนายความแล้วยื่นต่อศาลเพื่อรวมไว้ในสำนวน ในทางปฏิบัติ ศาลมีแบบพิมพ์เรียกว่า “ใบแต่งตั้งทนาย” ไว้สำหรับกรอกข้อความ ผู้เป็นโจทก์นิยมยื่นรวมไปพร้อมคำฟ้องเพื่อประหยัดเวลาและป้องกันการหลงลืม

ที่ผู้เขียนกล่าวมานี้เป็นไปตามหลักกฎหมาย (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 60-62) และได้เคยพบเห็นงานทางปฏิบัติแต่ก็เคยปรากฏว่าทนายความลงลายมือชื่อในฐานะผู้เรียงฟ้องอุทธรณ์ให้แก่ลูกความโดยที่ลูกความยังไม่ได้มีใบแต่งตั้งทนาย ศาลฎีกาก็มิได้ถือครัดเคร่ง ยังยอมรับวินิจฉัยให้เรื่องนี้นักศึกษาที่มีความสนใจจะศึกษาได้จากแนววินิจฉัยของศาลฎีกา คือคำพิพากษาฎีกาที่ 506/2519 ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเป็นกรณีที่น่าสนใจควรศึกษา

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนใคร่จะเสนอแนะว่า เมื่อรับเป็นทนายความให้แก่ลูกความควรจะได้ปฏิบัติตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนด เช่น กฎหมายกำหนดให้ต้องแต่งตั้งทนายก็ควรได้ปฏิบัติตามเสียให้ถูกต้อง เพื่อป้องกันหรือหลีกเลี่ยงความเสียหายอันอาจจะเกิดขึ้นแก่ลูกความให้สมกับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

ข้อสังเกตที่สำคัญในการศึกษาในเรื่องนี้ก็คือ การลงลายมือชื่อของโจทก์ซึ่งกฎหมายบังคับให้ตัวโจทก์ลงลายมือชื่อด้วยตนเองนั้น กฎหมายบังคับเฉพาะเรื่องคำฟ้องในศาลชั้นต้นเท่านั้น ไม่รวมถึงคำร้องขอเป็นโจทก์ร่วม หรือคำฟ้องอุทธรณ์ฎีกาแต่อย่างใดไม่เพราะฉะนั้นถ้าผู้เสียหายยื่นคำร้องขอเป็นโจทก์ร่วมก็ดี หรืออุทธรณ์ฎีกาก็ดี ทนายความมีอำนาจลงลายมือชื่อในคำร้อง ในคำฟ้องอุทธรณ์ ฎีกาได้ ไม่ต้องห้ามตามมาตรา 158 (7) ทั้งนี้ ด้วยเหตุผลว่าคำร้องขอเป็นโจทก์ร่วมนั้นไม่ใช่คำฟ้อง (นัย ฎ. 629/2501) ส่วนฟ้องอุทธรณ์ ฎีกาไม่มีกฎหมายห้ามดังเช่นกรณีศาลชั้นต้น ดังนั้น จึงทำได้ (นัย ฎ. 1243/2492)

สรุปในส่วนที่เกี่ยวกับการลงลายมือชื่อตามอนุมาตรา 7 ให้ง่าย ๆ ดังนี้

1. ผู้เป็นโจทก์ในคดีอาญาต้องลงลายมือชื่อในฟ้องด้วยตนเอง ทนายความลงลายมือชื่อแทนไม่ได้ (ฎ. 300/2507, 793/2509, 228/2511, 1663-4/2512, 607/2514, 1261/2521, และ 1442/2521)
2. ถ้าเป็นคำฟ้องอุทธรณ์ ฎีกา ถ้าใบแต่งตั้งทนายให้อำนาจทนายโจทก์ใช้สิทธิอุทธรณ์ ฎีกาได้ ทนายความมีอำนาจลงลายมือชื่อในฟ้องอุทธรณ์ ฎีกาได้ตามลำพัง ตัวความ (ตัวโจทก์) ไม่ต้องลงลายมือชื่อด้วย (ฎ. 1243/2492)
3. ถ้าผู้เสียหายซึ่งจะฟ้องคดีอาญาได้มอบอำนาจให้ผู้อื่นฟ้องคดีอาญาแล้ว ผู้รับมอบอำนาจลงลายมือชื่อแทนผู้มอบอำนาจได้ (ฎ. 890/2503 (ประชุมใหญ่))
4. คำร้องขอเป็นโจทก์ร่วม ทนายความลงลายมือชื่อแทนตัวความได้ (ฎ. 629/2501)